

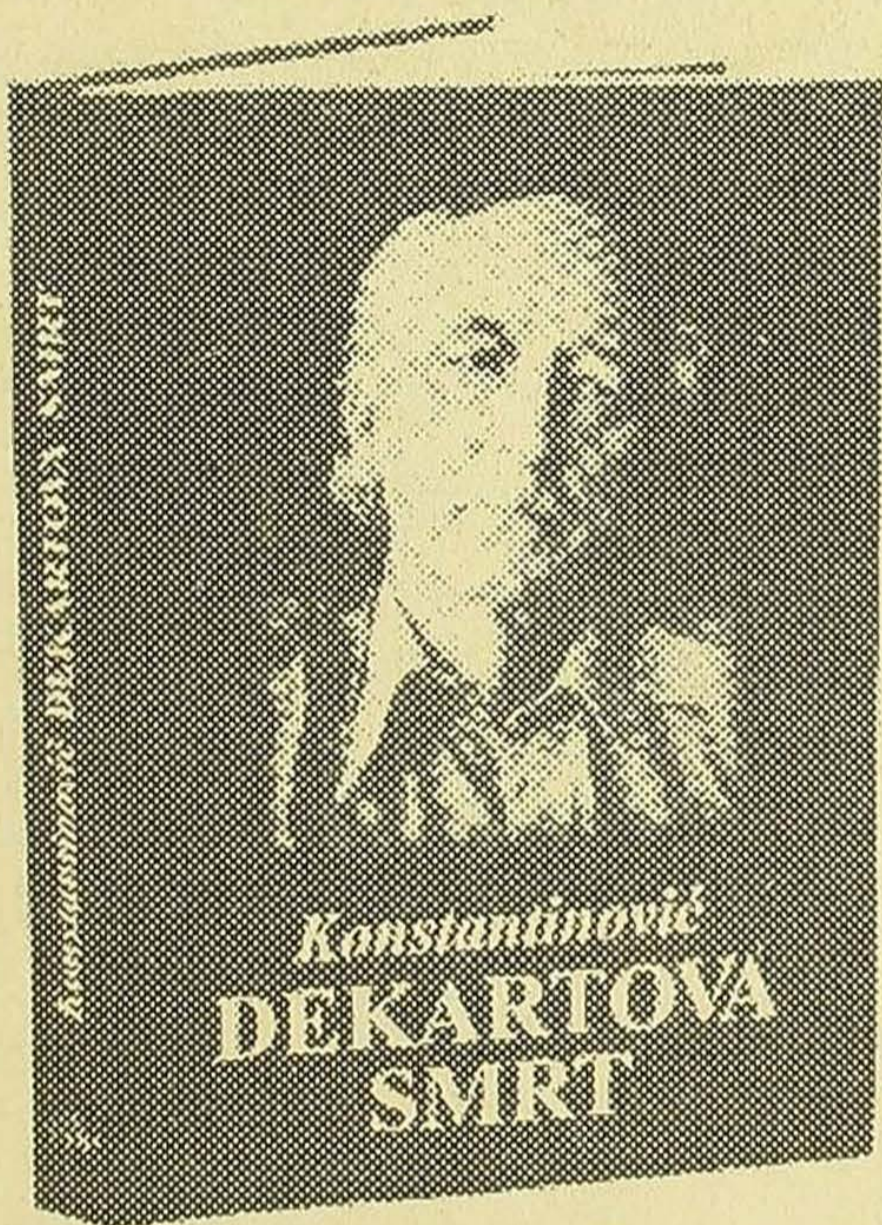
subotički glasnik

Godina IV. ❖ Broj 68 ❖ 12. travnja 1997. ❖ Cijena 2 dinara

predstavljena knjiga Radomira Konstantinovića

„Dekartova smrt“ rođena u Subotici

da „predmet“ pisanja pruža otpor, opire se jeziku, svojoj kući, te želi napustiti ontološku ljusku, i neće se poslužim lukavstvom, te prvu rečenicu započinjem krležinom sentencom: već na samome kraju mnogo teškoća. I u većini slučajeva početne poteškoće, pucanje nog vodenjaka, prenošenje u nedokučivoj pisanja. O kauzalnoj uzroku lakoće ne razmišljam, a nije niti u mojoj moći da se ona shvati uzroci su duboki, do srži samog postojanja. Ipak, vidne su i bitne te drage posljedice; trag tinte želi papira. Jednoslovnim ključem lukavstva, pokušaje kliziti, teći u ruke, preko ramena misao u glavi. I tako jedan način svladavanja, oslobađa tajnu, a ona se gubi u življenju i smislu. Ponekad mi se čini da zakonima pisanja treba dopustiti kao stihiji, elementarnoj nepredvidivosti. Spontano dovesti u harmoniju ruku, osjećaj, misao, ruku. Četiri elementa, koja povezuje kohezija čitanja. I tako i ponovo čitanja.

Radomir Konstantinović. Dekartova smrt. Gradska biblioteka. Književna večer. Subotica.

Datum! 4. travnja. 1997. Subotica.

Kaos u redu, ili red u kaosu? Zakoni kozmosa su dati i strogo uređenim redom kretanja, u taj red, u to kretanje tek čovjek svojom gradnjom – razgradnjom unosi kaos.

Bez te mrvice kaosa sve ovo oko nas i u nama ne bi imalo nekog višeg smisla. A kaos se „ugrađuje“ u red smislenog poretka, još od vremena „berbe“ prve jabuke, a razgrađuje preko Heraklita, Pascala, Descartesa, Newtona, Hegela, Einsteina... do promoviranja knjige Subotičanina Radomira Konstantinovića „Dekartova smrt“, i to u Subotici. Pitanje koje se nakon

predstavljanja knjige nameće kao zajednički nazivnik večeri za mene je: postoji li mišljenje o mišljenju, ili je to već samo postojanje.

(nastavak na str.4)

Pod stijegom

Automatično je i znakovito posvemašnje svojatanje i razvrstavanje pod zastave. U gradu zasebno živi nekoliko gradova, bez ikakvog međusobnog dodira. Sjedovati se može, ali samo ako se pristane raditi pod određenim (svejedno kojim) zastavom. Pojam kvalitete ovdje je strogo vezan za pojam „naše“. Zar nam bilo što ljudsko može biti strano? Tko nije s nama, taj je sigurno protiv nas. Jedan od svježih primjera za to je gostovanje Vladete Jerotića u Srpskom kulturnom centru „Sveti Sava“. Univerzalna tema o Apokalipsi zanima izgleda samo vrlo mali broj slušatelja koji se očitao samo u Srpskom kulturnom centru osjećaju kod kuće. Jedini, stručnošću izdignut psihijatar da nije Srbin, mogao bi gostovati npr. u HKC „Sveučilišnom kolu“ gdje bi ga slušao isto tako mali krug ljudi privrženih „našima“. I tako bjesomučna borba jednih, drugih i inih da netko bude „naš“, da mi budemo „naši“, normalna je supstitucija u nenormalnom shvaćanju istinskog pojma kvalitete i postojanja.

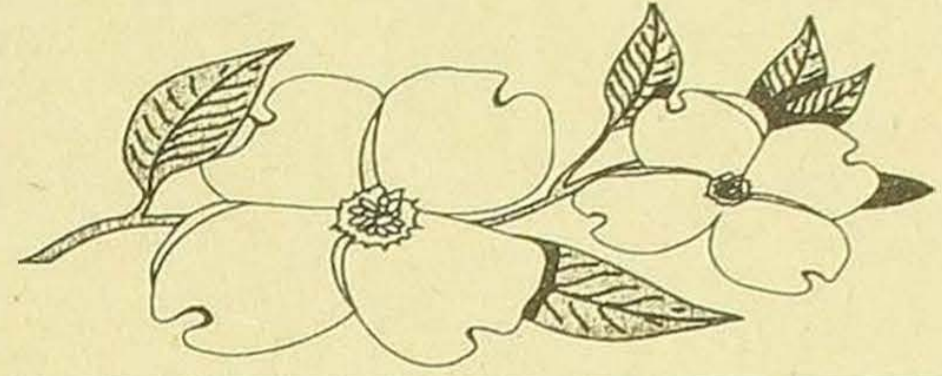
(s.)

可心可心

俳句
心

Usred bresaka
što posvuda su u cvatu –
procvala trešnja.

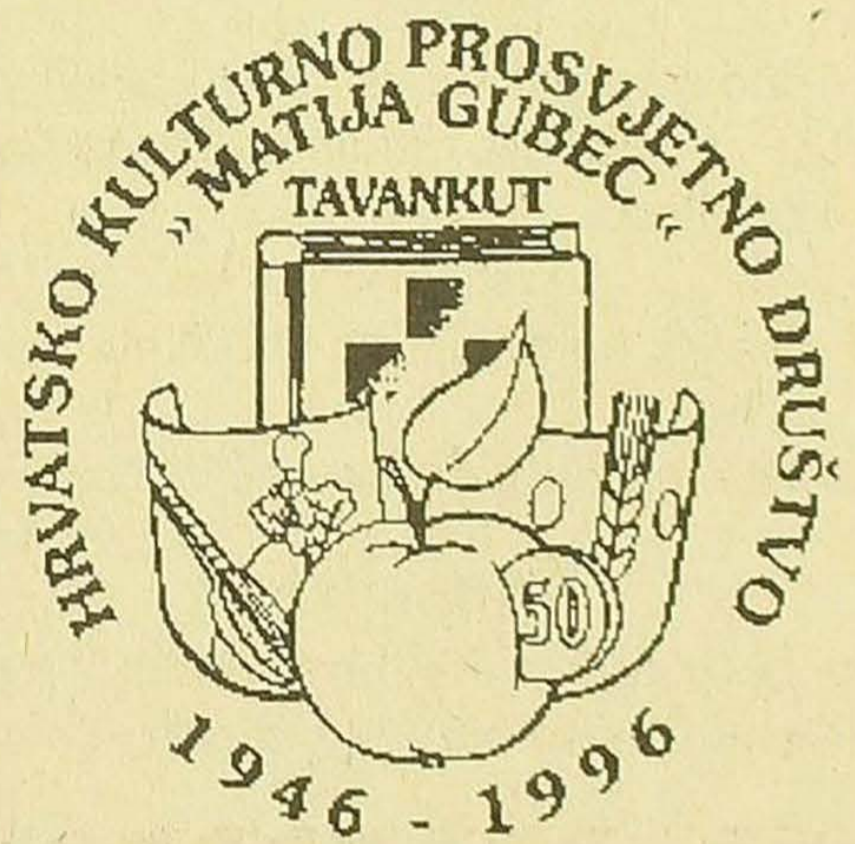
Basho
(V. Devide)

Završetak proslave jubileja –
50. obljetnice HKPD „Matija
Gubec“ iz Tavankuta

Vrijeme slavlja

– Naše je vrijeme vrijeme slavlja i „Matija Gubec“ s pravom može reći da ima što slaviti. Proteklu jubilarnu godinu obilježile su brojne svečanosti. Sjetimo se nekih: folklorni maraton, kolonija slamarki, centralna proslava sa svetom misom zahvalnicom, simpozijem, koncertom i premijerom igrokaza, izložba likovnog fundusa Društva... I evo, stigli smo do posljednjeg događaja kada se na

osobit način zahvaljujemo. Svima koji su u ovo Društvo ulagali. Bili, ostali ili otišli. Zbog onih koji će doći...

Kao predsjednik Organizacijskog odbora proslave i kao predsjednik ovog Društva želim još puno obljetnica Društvu s nadom da će ono raditi u boljim uvjetima, a za 50 godina rada, u nastojanju dostojanstvenog ljudskog samoptvrđivanja i življenja, mislim da je „Matija Gubec“ postigao cilj!

Izvadak je to iz pozdravnog govora predsjednika Hrvatskog kulturno-prosvjetnog Društva „Matija Gubec“ iz Tavankuta, Branka Ištvančića prigodom završne svečanosti jubilarne godine, 50. obljetnice postojanja i rada. Kako to u ovakvim prigodama dolikuje, u subotu 5. travnja u Domu kulture u Tavankutu, najzaslužnijim članovima, pojedincima, institucijama i suradnicima uručene su plakete, zahvalnice i diplome jubileja u znak zahvalnosti za istaknuti doprinos u proteklom radu „Matije Gupca“.

(nastavak na str. 2)

U povodu pobune dijela zaposlenih u „Severu“

Snage ni za štrajk

Nakon pročitane teksta u „Našoj borbi“ od 8. travnja s naslovom „Radnici i oligarhija žive u paralelnim svetovima“ i izjave predsjednika korporacije „Sever“ Josipa Krajningera, s naslovom „Ruše institucije sistema“, običnom, malom čovjeku mnogo toga postaje jasno. Naime, odjednom shvati ono što već i vrapci znaju, da nam je privreda u krizi, ali ne samo na razini proizvodnje, tehnološkog zaostajanja, kadrovskoj, strukturalnoj, već u krizi ljudi koji je vode.

Misao koja se silovito nakon pročitane izjave predsjednika korporacije nameće jest da nam privreda nema snage ni za štrajk, a kamoli da proizvodnju pokrene, ili „na sreću“ zaustavi. Sve to i ne čudi, sudeći bar po izjavama što ih daju čelnici velikih firmi i korporacija.

Tako na pitanje novinara „Naše borbe“ Larise Inić, „Zašto je suspendovan Ljubo Zajović?“ gospodin Krajninger, ni ne trepnuvši odgovara: „Identifikovan je kao rasturivač pamfleta za što postoje sigurni dokazi. Postupak je u toku, ali se kao čelni čovek posebno ne bavim sličnim problemima“. Po Krajningeru, ako je postupak još u toku, on je ipak siguran da je Zajović kriv, mada ni ne zna o kom je radniku riječ, kako sam kaže, upoznat je tek s pojavom, i nema vremena da se bavi nekim tričavim problemima, preča su za njega „jeftina“ putovanja po za nas sve skupljem i daljem inozemstvu. Zahtjev radnika DD „Komerca“, elegantno, u dobrom starom komunističkom maniru, otklanja pokretom ruke pa kaže: „Reč je o vaninstitucionalnom grupaškom postupku i dokumenat uopšte nije došao do mene. Namera da se sa mnom direktno uspostavi veza odvodi na sporedan kolosek, i destabilizuje opšte stanje.“ Eto, gospodin Krajninger sebe poistovjećuje sa sistemom, a napad ili komunikaciju s njim, prihvaća i shvaća kao destabilizaciju općeg stanja. On je za svoje radnike i opće i posebno i pojedinačno. A inače opće je poznato da nam je opće stanje stabilno. Radnici, primaju plaću na vrijeme, uglavnom poslijepodne, ili već kad tko ima vremena, a o visini ne vrijedi ni govoriti; država je u međuvremenu izgradila socijalni program od kojeg boli glava i škripi stomak, osigurala mirovinu, i sve ostalo, i sada se možemo ponašati kao da je sve u najboljem neredu. „Sever“ je već njegova (njihova) privatna prćija pa na pitanje: „Zapošljavate kažu, rođake?“ predsjednik korporacije odgovara, kao da sjedi u nekoj trećerazrednoj krčmi, a ne u firmi, od koje ovisi egzistencija mnogih Subotičana, kad izjavljuje: „Prošla su vremena polaganja računa koga mogu ili ne mogu zaposliti. Lično ću uvek veće poverenje pokloniti rođacima i prijateljima. Ostavimo se tih komunističkih navika da tražimo dlaku u jajetu“. Ovdje mozak staje, pameti ionako odavno nemamo, jer da imamo ne bi nas primali takvi kakvi smo po inozemstvu. Zbilja, prošla su vremena (točnije kod nas nikada ni nisu bila vremena kad su primani bili stručnjaci a ne prijateljevog prijatelja rođaci i ini). Izgleda došlo je, nogostupilo je vrijeme kada nitko nikom više ne treba polagati račune, osobito ako je u pitanju opće dobro. Dovoljni smo sami sebi, za svoje rođake i prijatelje. Uskoro, cvjetat će nam crvene ruže, istina u kosi.

Možda su nekada ovdje i carevale komunističke navike, ali u slučaju Josipa Krajningera, i njemu sličnih, a ima ih a ima ih, ne bi se moglo reći da su prošle. Njegova izjava da ne treba tražiti „dlaku u jajetu“, pa i kada je u pitanju jedna takva firma kao što je „Sever“, miriše na onu čuvenu komunističku „Ta nećemo se valjda držati zakona kao pijan plota“!

Samo čovjek sita i puna stomaka može tako prazno razmišljati, i svaka pobuna radnika za njih je ni manje ni više rušenje institucija sistema. Jer oni su institucije.

Naši izgladnjeli radnici, kako izgleda, nemaju snage više ni za štrajk, jer po prvi puta u povijesti plaćeni su manje nego što mogu raditi!

Ne gajim više neku iluziju u moć radničke klase, pa ni u snagu potpisnika otvorenog pisma direktoru kompanije. U krajnjoj liniji ne osuđujem ni nesuvisle izjave gospodina Krajningera, jer on nije usamljena pojava, produkt je jednog petrificiranog sistema, jednog prevaziđenog vremena, načina mišljenja i ponašanja.

U biti, to je lice i naličje sistema gdje svi predstvljamo jedan lanac, a potpisnici, ako misle da je hren krize i početak njihovih nevolja u „Severu“, onda ništa od onoga što nam se zajedno događalo na ulicama nisu shvatili. Studenski prostet je prošao mimo njih kao brzi vlak pored napuštenog salaša. A tek ćemo vidjeti kako će biti s brzim prugama.

Voislav Sekel'

(nastavak s naslovne strane)

Vrijeme slavlja

Plakete je uručio predsjednik Društva, a dobili su ih: Ana Crnković, Vince Dulić, Branko Horvat, Marija Ivković Ivandekić, Stipan Prčić – Baća, Kata Stipić, Marga Stipić, Petar Skenderović, Stipan Šabić i Naco Zelić. Zahvalnice su uručene predstavnicima institucija, te zaslužnim pojedincima kao i sadašnjim članovima i suradnicima predsjedništva, a diplome rukovodilcima sekcija i članovima folklorne, slamarke, dramske, istraživačke, tamburaške sekcije, TALK-a i zbora.

Pozdravne brzojave i čestitke uputili su Mirko Bajić, potpredsjednik Skupštine općine Subotica, Naco i Mila Zelić i Marija Hećimović – Beba, a Petar Skenderović se toplim riječima obratio prisutnima: „Ovoj generaciji pripala je čast da Društvu prije 6 godina vrati njegov puni naziv, pod kojim je 1946. i osnovano, a to je HKPD Matija Gubec koje mu je 1957. na prijevaru oduzeto. Ovoj generaciji je pripala i čast da se u ovim teškim godinama odupru svim nasrtajima sa strane, očuva Društvo, obnovi i obogati kulturno-prosvjetni rad u Tavankutu. Zato svima njima pripada povijesna uloga. Hvala svima, samo tako nastavite.“

Nakon dodjele priznanja, publika je imala prilike vidjeti kolaž profesionalno snimljenih filmova iz povijesti Gupca. Tu smo vidjeli dokumentarni film Ive Škrabala „Slamarke divojke“, vjerojatno jedinu snimku o Ivanu Prčić – Gospodar, kao i stare i novije snimke folklornih nastupa na smotrama u Zagrebu, što je za ovu prigodu priredio Branko Ištvančić.

Coctaille priređen za uzvanike na Jaramazović kaštelu na, kod nas, rijetko visokoj razini, svečanosti zatvaranja proslave jubileja dao je pečat cjelogodišnje proslave. Dostojanstveno, svečano, veselo, živo – tako slave Tavankučani.

Nela Skenderović

12. travnja 1997.

broj 68

Izdavač: HKK „Bunjevačko Kolo“
Adresa: Preradovićevo 4, 2400 Subtica
Tel/fax: 22-927
Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:
Voislav Sekelj

Zamjenik glavnog urednika:
Tomislav Žigmanov

Uredništvo:
Lazar Merковиć, Ivan Rudinski,
Nela Skenderović, Dragan Vidaković

Korektor:
Mirko Kopunović

Tehnički urednik:
Ivan Hegediš

Priprema i prelom:
Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informiranje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine.

izlazi svake druge subote

Maksima
Gorkog 26

Toth-optika
SUBOTICA

Telefon: 551-045

RADNO VREME:

Radnim danom	9.30-12.00
	16.30-19.00
Subotom	9.00-12.00

Prepisivanje očnih pomagala i davanje saveta za korišćenje istih, svakim radnim danom od 17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:

- 10% popusta kod gotovinskog plaćanja
- plaćanje u više rata
- mogućnost žiralnog plaćanja

Grad i vjetar

Otužno je, najblaže rečeno, izgledao naš grad proteklih dana, kada je snažni vjetar puhao. Jer, ogromnu količinu raznog smeća iznio je na ulice i trgove. Dotle valjda skriven u budžacima i čoškovima, isplivao je na vidjelo. I grad nam je postao prljav.

Naš bahat odnos prema drugima, pokazao je svoje lice i u odnosu prema prostoru u kojemu živimo. Premda može zvučiti cinično da žalimo nad prljavim gradom, a nemamo osjećaja za nesreću velikog broja ljudi, konstatiramo uzgred da se i u odnosu spram grada i prostora u kojemu boravimo zrcali sirovo (bez)obličje našega duha.

Tomislav Žigmanov

Devet godina „Republike“

U povodu katastrofalnih gospodarskih rezultata u Vojvodini

Res publica građana**PUT U 21. STOLJEĆE (PRIJE N.E.)****Kako djelatnička klasa ruši (svoj) kapital?**

Tebojša Popov, glavni urednik, i Mirko Đorđević, urednik, bili su u središtu novinarske tribine Otvorenog sveučilišta koja je održana 29. ožujka. Formalni povod njihova gostovanja je bila deveta godišnjica izlaženja „Republike“, prvog nezavisnog lista u SFRJ. Ovaj list, koji se pojavio u lipnju 1989. u Zagrebu kao interni bilten Udruženja za jugoslavensku demokratsku inicijativu – UJDI, nosi u zaglavlju da je glasilo građanskog samooslobađanja, a

REPUBLIKA

rijetnice djelovanja idu „protiv stihije straha, mržnje i nasilja“. Glasilo su pokrenuli ljudi koji veruju da imaju šta da kažu o problemima našeg društva, a ne s uobičajenim novinarskim ciljem „da formiraju javno mišljenje propagandom“. U zanimljivom izlaganju i raspravi Mirko Đorđević, inače stručnjak za religijska pitanja na tlu Balkana, namjerno je da prisutno odbijanje sudjelovanja u politici, pod izlikom prljavosti i korupiranosti, a s težnjom da se sačuva politička čistota, dovodi do sektaštva u kome se svaki član samoga sebe proglašava čistim. Čak i ona je, po ocjeni Đorđevića, prihvativši patriotizam srušila vlastite temelje.

Ne manju pozornost izazvali su i stavovi Tebojše Popova, sudionika nedavno emitiranog TV panel diskusije, koji ključni aktualno-politički problem vidi u tome što je „demokratska opozicija u manjini“. Istinske teme se, pak, mogu očekivati tek nakon što se stvori nova demokratska većina. Pritvorna je, po Popovu, i borba za reafirmaciju statusa slobodnih općina i gradova, zaustavljanje sulude centralizacije i promoviranje ideje o lokalnoj vlasti kao prava građana. Kritike s pozicija nacionalista trebaju se pobiti stavom da svi građani imaju postati ravnopravni, te da nacionalno predjeljenje mora biti u sferi privatnog stvaranja pojedinca. Kod nacionalista se toliko strijebi od drugog da oni nemaju komunikaciju s drugim stranom, što kod njih dovodi do drame koje izazivaju sukobljavanja. Svoje, pak, sudjelovanje na panel raspravi objasnio je izlogom da se gledatelji, koji kritički promatraju društveni sistem, nikada ne smiju osjećati napušteni i sami. Time je Popov i to potvrdio ranije stečene simpatije za ove stavove od strane uglednog subotičkog autoriteta.

Nikola Perušić

Ako nekome nije bilo jasno na koji način idemo u 21. stoljeće pod vodstvom Velikog Vode, konačno je dobio odgovor. Svi pokazatelji kretanja vojvođanskog gospodarstva svjedoče o putu u 21. stoljeće, ali ne u predstojeće, nego u ono prije naše ere, a što se, kako je poznato, računa od rođenja Isusovog. Ako bi nekim čudom prestali okretati kotač historije unazad, onda bi se vojvođansko gospodarstvo oporavilo od ove bijede od famoznog „prestrukturiranja“, negdje oko 2010. godine. A i to bi značilo tek postignuće razine iz 1989, kada je Autonomna Vojvodina pučem, nazvanim „antibirokratska revolucija“, „oslobođena“ svojega birokratskoga rukovodstva i krenula tmovitim putem crvene ruže antibirokratskih osloboditelja.

Po najnovijim pokazateljima imamo „natprosječan rast“ godišnje proizvodnje, ali uz stalno povećanje gubitaka na razini ukupnog gospodarstva, tako da bi u nekim oblastima bilo bolje da ne rade. Imali bi manje gubitaka! I tovariš Lenjin zavidio bi kako djelatnička klasa ruši, odnosno gricka kapital, nažalost pretežito svoj, dok ne obezvrijedi svoje poduzeće. Onda nekome padne u naručje zamalo besplatno, zajedno s djelatnicima, koji se zadovoljavaju već i s prosječnom plaćom od 215 dinara u nekim gospodarskim granama. I tako obaraju svjetske rekorde najnižih plaća – na razini 50 DEM-a! A čak ni ovo ne privlači toliko očekivani strani kapital!?

No, vratimo se kretanju (unazad) našega gospodarstva! Industrija Vojvodine je u vrijeme hiperinflacije 1993. imala svega jednu trećinu svojega učinka iz 1989, pa se posljednje tri godine taj učinak popeo na 41%. Dapače, ovo je prosjek, ali kada promatramo najvažnije industrijske grane, tj. strojogradnju i proizvodnju rezervnih dijelova, onda ćemo se još više obeshrabriti. Jer, ove grane su za proteklih sedam slavnih antibirokratskih godina pali s proizvodnjom na svega oko 14% u odnosu na razinu iz 1989!

Tako industrija, koja daje 60% ukupnog prihoda gospodarstva Pokrajine, proizvodi 72% njezinih gubitaka. Naime, imala je ukupan prihod od 63 milijarde, a izdatak je u visini 65 milijardi dinara, uz 19% manju amortizaciju nego što su gubici. To znači da je za toliko (630 milijuna dinara) grickan vlastiti kapital, pretakanjem istoga u plaće!

A kolike su te plaće? Mizerne! Osobito u odnosu na tzv. potrošačku korpu, za koju je, navodno, dovoljno mjesečno oko tisuću i pol dinara za najnužnije potrebe četvoročlane obitelji!? U cjelokupnom gospodarstvu Vojvodine u 1996. mjesečni prosjek plaća je iznosio 604 dinara, što je nominalno više od prosjeka u 1995. za 87%, ali je realno vrijedilo 3,2% manje. Kako kome!? I ovo je neki, navodno, prosjek! Naime, ima i primjera gubitaka (primjerice naftaši), koji su ipak isplatili 2,4 puta (ne posto!) veće plaće nego što je prosjek gospodarstva! Bez njih bi kod gubitaka 7,7% opala realna vrijednost plaće.

U industriji je prosjek plaća dostigao 705 dinara (naftaši su imali prosjek od 1.459 dinara, elektrogospodarstvo 1.212, a kemijska industrija 1.097), dok neki na dnu rang liste nisu dostigli ni polovicu prosjeka: kožna industrija i cipelari 318, a tekstilci svega 215 dinara, što je „veoma utješno“, ali za najcrnje eksploatirane domoroce najcrnje Afrike. Ako tuda bijeda uopće nekome služi za utjehu!?

S dugovima i besparicom gospodarstva ne bismo opterećivali naše čitatelje, nego bismo ukazali na još neke podatke po kojima je svakom Vojvođaninu, bez obzira na svoju nacionalnu pripadnost, dojadilo ovo antibirokratsko stanje! Vojvođansko gospodarstvo daje 30% društvenog proizvoda Srbije, a uplaćuje u republičku kasu 40% godišnjeg proračuna, tj. 5 milijardi od 14! Po riječima jednog vojvođanskog političara, neskrivenog autonomaša, po odbitku troškova lokalne i druge administracije, iz tog proračuna Vojvođani po glavi dobijaju nazad 1,80 para! Kome nije jasno, to je 0,018 dinara! To nije ni dinar, nego dvije nule i kusur, ili cifarski 00 i još ponešto! Spomenuti političar smatra da je, glede svega ovoga, Vojvodina danas u odnosu spram Srbije u gorem kolonijalnom položaju nego što su afričke zemlje bile prema metropolama.

Nažalost, ovo nije crni humor. Jedina utjeha je da ova slijepa politika centralizacije i zlorabe strpljenja radi u korist svoje štete, a najviše u korist onih Vojvođana, koji nestrpljivo očekuju da će njihovi, donedavno još antibirokratski nastrojani, sugrađani konačno uvidjeti gdje ih je dovela antibirokratska revolucija!?

István Valihora

Prve bele tehnike **FREON** * * * * *

4/918 vi. Gabrić Grgo

Nikole Kujundžića 10
stan: Pazinska 11 (22-455)

MIKI da sve leče kako treba

samostalna vodoinstalaterska radnja

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

Primamo sve radove na vodovodnim instalacijama kao i održavanje istih... po zahtevu stranke od 8,00-16,00 časova

kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

ELEKTRO-MIX

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMAĆINSTVO

Tel: 024 / 35-174
Sonje Marinković 31

MIX
SUBOTICA

PLAST PRINT

STAMPARIJA
Preradovićeva 6

(nastavak sa str. 1.)

Subotičanin, Radomir Konstantinović, formirao je generacije, otvorio mogućnost za nove senzibilnosti, nov i drugojačiji način mišljenja te odnosa prema jeziku, prema pisanju, prema zaboravu, mitu... I tu počinju poteškoće. Jer, kako pisati o jednoj književnoj večeri, o promociji knjige, kada autor „Dekartove smrti“ započinje svoje izlaganje riječima: „Moram da kažem da sam dosta uzbuđen, i onda molim za oprostjenje, što ću nešto pogrešno da izgovorim. Uzbuđen sam iz više razloga! Ovo je za mene prvina, ja nikada još ni na kakvoj promociji ni jedne svoje knjige nisam bio. Ovo je prvi put i to baš ovde. Ja inače za te tzv. promocije, ružna je reč, predstavljanja knjiga, odavno ne marim. Mislim da je to jedan intelektualni vašar taština, mala jeftina igra ogledala, samozadovoljstvo izgancane kulture bez ogrebotina, bez bola bez patnje, nešto što spada u onu tehniku vitruoziteta koja kulturu pripitomljuje, pretvara je od jedne žive sile u nešto bezopasno. Sklanjao sam se od toga, a sada se nisam sklonio i došao sam da vas pozdravim, jer mi se sviđa da negde polako, i oprostite mi za mali patos, pri svom sopstvenom kraju i ja nešto prvi put počnem. Hteo sam da to bude Subotica, a ne neki drugi grad. Kao da me je na to Montaigne nagovorio. Montaigne koji je vrlo važna pretpostavka ovoga teks-

„Dekartova smrt“ rođena u Subotici

ta, jeste čovek raznovrsnosti. Mi smo videli u ovih poslednjih deset godina, kakve strahote razaranja se održavaju pod imperativom jedinstva i istovetnosti. To je na svim planovima, to nije na planu samo velikih istorijskih kretanja i zbivanja, to je kao kod Montaignea na planu, recimo ishrane. Ja sam voleo da „probam“ neke svoje prijatelje iz Zapadne Srbije, tako što

čeri Radomira Konstantinovića, a u povodu promocije njegove knjige „Dekartova smrt“ koja će se održati samo ovdje, kako je to istaknuo urednik Izdavačke kuće „Mir“ Žika Berisavljević. Signal, znak simbol. Sve to, samo ne mit.

Na kraju, učinilo mi se da su svi sudionici u razgovoru više govorili o Subotici, gdje je na ovaj način rođena „Dekartova smrt“. Govorili su o ovome gradu kao kapiji za Europu, za izlaz iz ove „žabaljske Jugoslavije“. Jer, za sve njih Subotica kao da nije samo grad, nego je ona način i primjer kako se kroz raznovrsnost može dokinuti mrak ove balkanske krčme.

Voditelj večeri bio je pisac Boško Krstić; o knjizi su govorili: Živan Berisavljević, izdavač knjige i direktor Izdavačke kuće „Mir“ iz Novog Sada, László Végel, pisac i kritičar; dr. János Bányai, profesor na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Svi su oni nastojali knjigu

predstaviti i ozračiti je iz kuta značenja Radomira Konstantinovića, dotičući se u izlaganju njegovog filozofskog djela „Filozofija palanke“ i 68. godine. Nadahnut, a inspiriran knjigom i ranijim susretima sa autorom knjige, svoj esej pročitao je i Boško Kovačević.

I tako, Descartes, Pascal, Montaigne, Konstantinović u jednoj raspjevanoj raznovrsnoj jedinstvenoj Subotici, omogućuju da se dogodi knjiga, da se dogodi cogito ergo sum pored varošskog tornja.

Vojislav Sekelj

Iz recenzije

Za ovo delo, koje je sazrevalo u trinaestogodišnjem Konstantinovićevom odsustvovanju iz javnog književnog života, mnogi će naći da je kruna njegovog rada: literat i filosof, Konstantinović ovde dostiže najvišu sintezu svoga poetskog i filozofskog jezika. Jezici filozofske refleksije i poetske imaginacije prepoznaju se jedan u drugom, a na mahove kao i da se gube razlike između njih, onako kako se u ovom trenutku gube razlike između davne mladalačke lektire i života, između negdašnjeg uvoda u filozofiju i aktuelnog uvoda u smrt, između rađanja i umiranja, dečstva i starosti – onako kako se gubi razlika između oca – Dekarta, kome je posvećena ova proza izvanredne slojevitosti, ali ujedno i velikog unutrašnjeg jedinstva, jeste rađanje Paskala – sina.

„DEKARTOVA SMRT“, to je dvopev oca i sina, reda i nereda, zakona i bezdana.

im ponudim maslinke da jedu. Kada se užasnu i zgroze, ja znam koliko je sati. Neke sam naučio da jedu, a to je mali broj, ali biće ih više. Ta raznovrsnost, eto vidite, to je za mene Vojvodina, to je za mene Subotica i to je meni Montaigne. To je ono veliko, nejedinstveno, šareno. To je divna Subotica, zato sam bio da ovde, ovu svoju prvinu, na ovome svom prostoru napravim baš u Subotici.“

I sada, na kraju, kako pisati o jednoj književnoj večeri, i to prvoj književnoj ve-

Demokratske snage koje se zalažu za stvarnu autonomiju Vojvodine u demokratskoj Srbiji i Jugoslaviji odlučile su da na principima ravnopravnosti i međusobnog uvažavanja, koordiniraju svoje aktivnosti na osnovu zajedničkih stavova. U tom cilju formulisani su sledeći predlozi:

Predlog za promenu ustavnog položaja Vojvodine (V.)

4. NEPRIVREDNE OBLASTI

Savezna država i Republika Srbija treba svojim zakonom da regulišu samo osnovna prava i obaveze u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, penzionog i invalidskog osiguranja, kao i obrazovanja, kulture i informisanja. Na osnovu toga funkcionisanje ovih oblasti društvenog života bilo bi u celini regulisano pokrajinskim propisima.

5. MEĐUNACIONALNI ODNOSI

5.1 Proklamovanje i garantovanje principa nacionalne ravnopravnosti znači da u Vojvodini, sa nacionalnog stanovišta, niko ne bi bio tretiran ni kao većina ni kao manjina, niti bi imao neka posebna prava osim onih koja svaku nacionalnu manjinu, u svakoj užoj i široj sredini štiti u odnosu na svaku nacionalnu većinu.

Za Vojvodinu tzv. „najviši međunarodni standardi“ ne mogu predstavljati polazište. Jer ti standardi su samo međunarodno dogovoreni minimum koji je u Vojvodini dugo vremena bio prevaziđen pa bi vraćanje na njega značilo ozbiljan korak unazad.

5.2 Konstitutivnim aktom Autonomne Vojvodine pripadnicima svih nacionalnosti i kao građanima i kao pripadnicima etničkih zajednica, uz primenu principa pozitivne diskriminacije, bilo bi obezbeđeno:

- pravo zbora i dogovora,
- pravo na udruživanje u društvene i političke organizacije i udruženja,
- pravo na javno i slobodno političko ispoljavanje svojih interesa,
- pravo na aktivno učešće u političkom životu, u konstituisanju, vršenju i kontroli vlasti,
- pravo na zastupljenost u predstavničkim telima i drugim organima vlasti približno u srazmeri sa učešćem u ukupnoj strukturi stanovništva uz primenu principa pozitivne diskriminacije,
- pravo na samoorganizovanje u cilju ostvarivanja prava utvrđenih ustavom i zakonima,
- pravo da izvan organa vlasti organizuju nacionalne odbore, veća i sabore opšteg karaktera ili za određene oblasti društvenog života kao što su obrazovanje, kultura i informisanje,
- pravo na potpuno i blagovremeno obaveštavanje na maternjem jeziku putem javnih glasila,
- pravo na izražavanje, negovanje, razvijanje i prenošenje nacionalne tradicije,
- pravo na slobodnu javnu i privatnu upotrebu svog jezika i pisma,
- pravo na školovanje na svom jeziku i presudni uticaj na odlučivanje o mreži školskih institucija, o elementima nastavnog plana i programa za školovanje na jezicima manjina,
- pravo na slobodan izbor i korišćenje svog imena i određivanja imena svoje dece, kao i na upisivanje tih imena u matične knjige i lična dokumenta prema pravopisu svog jezika,
- pravo na isticanje nacionalnih oznaka i simbola,
- pravo na uspostavljanje i održavanje veza sa građanima i udruženjima drugih država,
- pravo na priznavanje statističke nacionalne strukture stanovništva kao približnog merila za ekonomski doprinos i raspodelu sredstava zajedničke potrošnje koji ima za cilj čuvanje nacionalnog identiteta (kultura, obrazovanje, informisanje), uz korekciju po principu pozitivne diskriminacije,
- pravo tužbe protiv nepoštovanja državnih garancija za ostvarivanje ovde nabrojanih prava.

Pitanje uspostavljanja stvarne autonomije Vojvodine i rešavanja nacionalnog pitanja, odnosno položaja i zaštite nacionalnih manjina su međusobno uslovljeni i nisu u sukobu kao prioriteta. Nema autonomije bez rešenja nacionalnog pitanja i obrnuto. Rešenja, dakle, idu istovremeno.

(nastavak u narednom broju)

„Dužijanca“

Ova tradicionalna i višeznačna kulturna manifestacija bunjevačkih Hrvata svake godine privlači velik broj posetilaca. Po običaju, u okviru „Dužijance“ biće više priredbi, a početak će biti u Đurđinu crkvenim obredom blagoslova mladog žita.

Naši stari su onovremeno nagovištaj dolazećeg risa obiluzili blagoslovom žita na dan sv. Marka, 25. travnja. Tog dana su u crkvama održane svečane sveće mise, posli koje je prošijun očo na odabranu njivu di je mlado žito blagosivljano. Tako će to bit i ove godine na njivi nuz đurđinsku crkvu.

Zašto u Đurđinu? Biće blagoslova žita i u drugim mistima, al zajedničko i najsvečanije će bit u Đurđinu, jel će se tu ove godine održat najznačajnija i organizaciono najsloženija priredba „Dužijance“: takmičenje risara.

Organizatori „Dužijance“ zovu sve ljude koji prate priredbe Dužijance, da na sv. Marka (25. travnja) dodu u Đurđin i uveličaju ovo slavlje. Svečana misa će početi u 5 sati posli podne.

Odsad ćete u „Žigu“ moć pročitati sve vesti koje se odnose na nadolazeće priredbe ovogodišnje „Dužijance“.

Alojzije Stantić

DUŽIJANCA
SUBOTICA '97.

Suvremenost jedne srednjovjekovne poruke liječnicima

Proučavajući djelo najvećeg katoličkog filozofa i teologa Tome Akvinskog (1225-1274.), koga je Katolička crkva proglasila zajedničkim naučiteljem (doctor communis), često sam nailazio i na ime istaknutoga židovskog filozofa religije Mosesa Mimonidesa (pravo ime: Moses ben Mimon). Rođen je 30. ožujka 1135. u španjolskom gradu Cordobi. Bio je ne samo najvažniji židovski filozof srednjeg vijeka, nego i jedan od najglasovitijih liječnika svoga vremena. Zbog vjerskih progona pobjegao je najprije u Maroko, zatim u Egipat nastanivši se u Fostatu blizu Kaira. Ovdje je od 1165. radio predavanja filozofije, teologije i medicine, a 1185. postao je na egipatskom dvoru osobni liječnik arapskoga sultana Saladina (1188-1193.). Umro je 1204.

Nedavno mi je jedan prijatelj, poznati zaševački liječnik, poslao ulomak Maimonidova medicinskoga teksta u prijevodu na hrvatski jezik koji me je zapanjio svojom dužinom i točnom riječju. Taj je tekst zapravo Maimonidova molitva Bogu da bude nesebičan prijatelj i pomoćnik svih bolesnika i zdravaca bez razlike, da ih ljubi onako kako Bog ljubi sva stvorenja.

Cini mi se da ta molitva sadrži jednu vrlo aktualnu poruku današnjim liječnicima i medicinskom osoblju uopće. Donosim je onakvom kakvom mi je priočena u nadi da će je prih-

vatiti ne samo čitatelji „Žiga“, nego u prvom redu oni na koje se odnosi.

„Oduhovi me ljubavlju za liječničko umijeće i za Tvoja stvorenja. Ne dopusti da se u moj posao umiješa žed za probitkom, slavo i bogatstvom ili častohlepljem, jer to su neprijatelji istine i ljubavi za ljude. Oni me mogu lako izopачiti i udaljiti od visokoga poslanja da ugodim Tvojim djeci.

Osnaži moje srce da na isti način bude spremno služiti siromašnom i bogatom, dobrom i hudom, prijatelju i neprijatelju.

Učini da u napaćenome vidim uvijek samo čovjeka. Neka moj duh vlada mnome uz bolesnikov krevet i neka ga ne rastroje nikakve misli sa strane kako bi mi sve, čemu me uče iskustvo i istraživanje, bilo stalno pri ruci jer veličanstveno je proučavanje u tišini koje održava ljude u zdravlju i životu.

Podari mojim bolesnicima pouzdanje u mene i u moju spremnost te neka slušaju moje savjete i propise.

Odagnaj od njihove postelje sve nadriječnike, brojne savjetnike u rodbini i umišljene sveznadare. Jer lud je onaj narod koji zbog umišljenosti sprečava plemenite namjere liječničkog umijeća i Tvoja bića često strovaljuje u smrt.

Kad me neznalice prekoravaju i ismjehuju, daj da ljubav prema umijeću učini moj

duh otpornim poput oklopa da bi ustrajao u istini, a ne obazirao se na glas i ugled njezinih neprijatelja.

Podari mi, o Bože, blagost i strpljenje uvredljivim i jogunastim bolesnicima. Daj mi umjerenost u svemu, osim u težnji za znanjem. U njemu me ostavi nezasićenim i neka mi ne padne na pamet misao da sve znam i sve mogu.“

Tako glasi srednjovjekovna molitva-poruka židovskoga filozofa i liječnika Mosesa Maimonidesa današnjim liječnicima. Njemu slično izrazio se glasoviti švicarski liječnik Jakob Laurenz Sonderegger (1820-1896), koji je rekao:

„Na svijetu nema ništa uzvišenije ni ljepše od čovjeka; on je najteži i najveći zadatak mišljenja i djelovanja. (...) Ti koji hoćeš biti liječnik, moraš imati pronicljive oči i dobre uši, veliki dar zapažanja, strpljivost i ponovno strpljivost za beskrajno učenje, jasan i kritičan um uz željeznu volju, koju nevolja i nedaća samo čeliči, a ipak uz nju i toplo srce, koje razumije i suosjeća svaku bol; zatim čvrstinu vjere i moralnu ozbiljnost koja te čuva od putenosti, od pohlepe za novcem i od slavljublja. Osim toga, moraš pristojno izgledati, biti uglađena ponašanja i imati spretne ruke, zdravo tijelo i zdrav duh. Sve to moraš imati ako ne želiš biti nesretan ili loš liječnik.“

Tko ima uši da čuje, neka čuje...

Tomo Vereš

Epigrami

— Došlo je vrijeme da prijedemo s riječi na glasovanje.
— Ko rano rani ide po mraku.
— Od rođenja živim bez veze.
— Baica mi odsjekla pupčanu vrpcu.
— Bilo je među crnogorskim separatistima. Ajme, što će kazati baba UJ-a?!
— Ko želite biti hermetički izolirani od svijeta, obložite svoj svijet pael diskusijama RTS-a.
— U vrijeme rata narod je najviše na liriji.
— Živim kao paš, a od mene bi svi htjeli glas.
— Šek kada su skinuli petokraku vidili su se u zvijezde.
— Kolski sat traje manje od 60 minuta jer vrijeme tada ide sporije.
— Ma Dedinju ima puno vila. Nije poznato stanuje li tamo dobra vila?!

Dajo Ruzje

Autonomija

Pravnički kutak

je pravo na samoorganiziranje čija je suština samostalno donošenje i izvršavanje vlastitih zakona (grč. autos = sam, nomos = zakon) u određenim oblastima, garantirano od strane države.

Može se ustanoviti iz etničko-jezičkih, geografsko-teritorijalnih, ekonomskih i kulturno-historijskih razloga, ali uvijek u dvije različite situacije: pod unutarnjim ili vanjskim pritiskom i bez iskrene želje da autonomija uhvati korijen, ili pak uslijed realne svijesti o postojanju pluralističkih elemenata koji zahtijevaju autonomiju čime ona postaje „sigurnosni ventil“ radi stišavanja nepetosti u državi.

Teritorijalnu autonomiju uživaju pojedina cjelovita geografska područja. Nastala je u srednjem vijeku kao specifičnost razvijenih gradova, koji su uživali autonoman status spram kralja i plemstva (npr. u nas slobodni kraljevski gradovi). Premda autonomna vlast ima pravo na samozakonodavstvo, i centralna vlast je prisutna na tome području (predstavnik države, veto na odluke kojim se prekoračuje autonomija i sl.), ali je važno da ovaj uživa povjerenje autonomnog subjekta. Svaki, pa i ovaj vid autonomije, zahtijeva i finacijsku podlogu koja se ostvaruje prije svega zadržavanjem dijela prikupljenog poreza. Teritorijalna autonomija nema bitne elemente državnosti (državljanstvo) niti simbolične (grb, zastava) - što je Badinterova komisija uzela u obzir prilikom donošenja odluke da je došlo do dezintegracije SFRJ na 6 republika, a da su autonomne pokrajine samo dio jedne republike. Danas je teritorijalna autonomija moguć put rješavanja položaja nacionalnih manjina, ali samo ukoliko je neka manjina u većem broju koncentrirana i u većini spram pripadnika drugih naroda. Tada se podrazumijeva da lokalno predstavničko ima zakonodavnu funkciju barem u pitanjima zaštite nacionalne manjine zbog koje je i uvedena teritorijalna autonomija. U svakom slučaju, teritorijalna autonomija, u zemljama kojima postoje odgovarajući društveni osnovi, apsorbira u sebe jezičku i kulturnu autonomiju (Kosovo i Vojvodina po Ustavu iz 1974., Alandski otoci u Finskoj, Farski otoci u Danskoj itd.).

Personalna autonomija se dodjeljuje nekoj kompaktnoj etničkoj, vjerskoj, staleškoj i sl. skupini. U našoj su povijesti autonoman položaj imali pravoslavni u Ugarskoj od kraja XVII. stoljeća. Ona danas također može biti od koristi nacionalnim manjinama ukoliko je manjina brojna ali disperzirana. Neki autori danas pod personalnom autonomijom podrazumijevaju proporcionalno sudjelovanje manjina u vlasti, kako na širem tako i na lokalnom planu.

Kulturnom autonomijom se dodjeljuju sredstva određenoj skupini radi očuvanja njenog individualiteta (jezik, pismo, vrtići, škole, prosvjetna i ekonomska djelatnost, uporaba toponima, zaštita kulturne baštine i sl.). Pogodna je za nacionalne manjine ako žive u malom postotku ili su disperzirani na širem području.

Sam opseg autonomije ovisi od konkretnih okolnosti: od skromne razine lokalne samouprave pa čak i manje od toga (današnji status Vojvodine) pa gotovo do razine federalne jedinice (Vojvodina po Ustavu iz 1974.).

(u narednom broju: regionalizam)

j.š.

Ovaj broj „Žiga“-a izašao je uz potporu Fonda za otvoreno društvo.

NEOPHODNOST LIČNOG IZBORA ZA PUNINOM ŽIVOTA

Govoriti se o našim tragičnim događajima, čiji je vrhunac raspad bivše domovine, može na različite načine. S različitim idejnim stajališta, različitog političkog uvjerenja, različitog stupnja znanja, različitih interesa, različitim riječima... No, bitno je da se o njima misli, a i djeluje u smjeru prevazilaženja, suvremeno – u kontekstu onih ideja i principa koji su prihvaćeni od strane većine u svijetu, a tiču se čovjeka dostojnog uređenja društva i njihovih međusobnih odnosa. Biti na pravoj strani od početka, stajati u obrani humanističkih principa čak i po cijenu vlastite štete, nositi luč modernosti devet godina kroz, recimo, „Republiku“, kao naš sugovornik, nije lako. U bivšem sistemu nepoću-dan i disident, Nebojša je Popov sačuvao moralni integritet osobe i u ovim vrlo prijepornim i prljavim vremenima. On govori i djeluje iz perspektive humanističkih ideja, liberalno-gradanskog političkog uvjerenja, odličnog znanja, u interesu istine i pravde, a riječima probranim i odmjerjenim. Ne samo da plijeni, nego uliva u sugovorniku nadu da se naš kaos može racionalno pojmiti, te da izlaza iz njega postoji.

•Može li se reći da je iza nas vrijeme događanja najgorih stvari, te da je pred nama svjetlija budućnost?

N. P.: Nikad se ne može pouzdano reći ni kakvo vreme ostaje za nama ni kakvo je pred nama. Vreme je u stvari proizvod konkretnih ljudi i njihovih institucija. Oni sami određuju značenje svog vremena tako što će svoje aspiracije, svoje interese ili ideje jasno artikulirati ili prećutkivati i potiskivati. Ono što je naše krajnje mutno, neodređeno i veoma rdavo iskustvo povezano je upravo za potiskivanje racionalnog izražavanja vlastitih interesa, uverenja i nada. Zbog toga vreme od pre nekoliko godina do ove jeseni izgleda kao vreme koje je krajnje mračno da ne može biti mračnije. Ono što se događa od protesta velikog broja građana u našoj zemlji zbog krađe glasova i krađe nade u demokratske promene podstiče verovatno i Vaše pitanje da li se nalazimo na prekretnici između jednog mračnog vremena i vremena sa barem manje mraka. Reklo bi se da dolazi vreme sa daleko manje mračnih tonova, ali problemi su ostali isti. Novo je jedno svetlo ko-

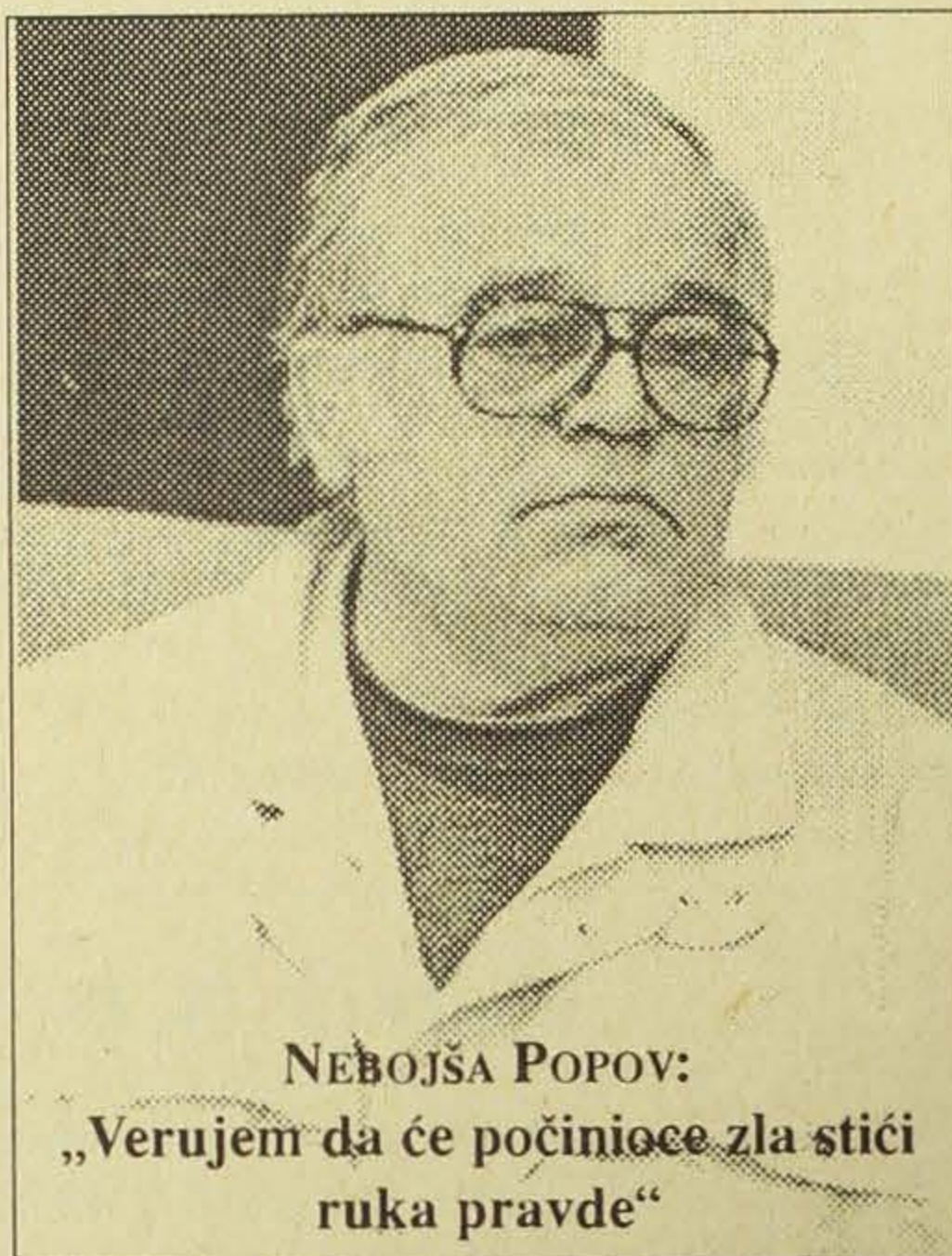
Pokušavamo da preokrenemo negativne trendove u pozitivne, od daljeg propadanja da predemo na obnavljanje celokupnog života

je ljudi svojim razumom bacaju na svoje iskustvo i otkrivaju u tom iskustvu ne samo ono što je loše, nego nalaze i oslonac koji može da posluži za neko pozitivno događanje.

Razlikovanje odgovornosti i krivice

•Očito, morat će doći do redefiniiranja i pravog označavanja onoga što nam se dogodilo. Kako i kojim pojmovima i riječima Vi opisujete ono što se proteklih desetak godina događalo na prostoru bivše Jugoslavije?

N. P.: Ono što se dogodilo jeste dovođenje do krajnjih konsekvenci temelja jednog poretka koji je postojao više decenija, a koji je počivao na krajnje iracionalnoj osnovi. Naime, on se oslanjao na

NEBOJŠA POPOV:

„Verujem da će počinioce zla stići ruka pravde“

laž i silu i trošio ogromna sredstva na reprodukciju tog sistema vladanja pomoću laži i sile da više nije mogao podneti troškove održavanja tog poretka. U tom trenutku su se javile određene ideologije, pre svega nacionalizam, pomoću kojih je rušena samo fasada toga poretka vladanja pomoću laži i sile. Dakle, sa jedne strane laž sa druge istina; sa jedne strane je sila sa druge strane je snaga demokratskih uverenja i realnih interesa socijalnih slojeva i pojedinaca koji teže normalnom životu. Ukoliko te kategorije jasno pirmenimo na razumevanje onoga što nam se desilo, proizilazi da je ključno pitanje: možemo li se tih temelja otarasiti i stvoriti nove osnove. Novu osnovu je moguće stvoriti na demokratski način. Načini i sredstva su itekako važni jer oni objašnjavaju kakav nam je cilj. Ako nam je cilj demokratija, onda način i sredstva moraju biti demokratski. To se može postići samo izbornom smenom vlasti, a za to je neophodno stvoriti novu vladajuću većinu koja će biti demokratski orijentisana.

•U onome što se događalo ima podosta zla. U kontekstu toga mora se postaviti i pitanje odgovornosti za učinjena zla. Nadam se da se s tim slažete?

N. P.: Naravno. Dobro je što upotrebljavate reč odgovornost. Svako treba da položi odgovornost i za ono što je učinio ili nije činio da spreči one koji su činili zlo. Sve ono što spada pod krivicu je isključivo u stvari pravosuđa, a to je nužno uraditi na krajnje individualizovan način i vrlo konkretno da se ne bi ponavljale greške iz ranije istorije da se o tome odlučuje van suda. Sud je tu izuzetno važna institucija.

•Dijelite li uvjerenje da će one za koje se utvrdi da su počinili zla stići ruka pravde?

N. P.: Verujem da hoće. Ali smatram još važnijim stvaranjem pretpostavki da se to dogodi. Ključna pretpostavka da bi se to dogodilo jeste da ojačaju one tendencije i snage, one ideje i institucije koje vode ka demokratiji. Jedino sa tog stanovišta je realno moguće ukloniti postojeću prepreku

Poslušni podanici su nesposobni da bilo šta učine, a naročito da učine svoj život smislenim

da bi se do kraja realizovalo kažnjavanje za sva zlodela koja su učinjena. Ukoliko nema tog pozitivnog kretanja, onda ostajemo u ravni religijskog rasuđivanja u smislu nekog strašnog suda na kome će se na kraju jednoga dana negde tamo daleko, ko zna gde ispraviti nepravda.

Nastajanje novog tkiva

•Mogu li se u tome kontekstu tumačiti ne samo Vaša osobna nastojanja, nego i grupe ljudi oko „Republike“, u stvaranju tih preduvjeta kako na razini snaženja kritičkog mišljenja, tako i na stvaranju institucija da bi se demokratski poredak kod nas ustrojio, i jeste li zadovoljni utjecajem koji ima „Republika“ u javnosti i u formiranju tih momenata?

N. P.: Kad ne bih znao da postoje slični listovi, slične grupe, bio bih daleko manje uveren u smisao onoga što mi radimo u „Republici“. Ali godinama znam šta piše, šta objavljuje i kako deluje „Žig“ u Subotici; znam kako je delovao list „Nezavisni“ u Novom Sadu, list „Vranjske“ u Vranju, „Nezavisna svetlost“ u Kragujevcu, „Borske novine“ u Boru i mogao bih ređati još. Dakle, ti listovi sa vrlo ograničenim tiražom i uticajem i razne grupe koje su tokom čitavog vremena trajanja rata imale jasnu i odlučnu javnu poziciju protiv rata, stvaraju jednu novu kapitalnu mrežu koja omogućuje da se obnovi zdravo tkivo jednog društva. U tom uverenju sam još više od kako se dogodilo ovo neobično važno čudo jesenas da u velikom broju opština i gradova građani poklone poverenje novim ljudima. Znači, pokušavamo da preokrenemo negativne trendove u pozitivne trendove, od daljeg

padanja da predemo na obnavljanje celokupnog života. Dakle, nastaje jedno novo tkivo. Hoće li ono uspeti da se proširi, ojača i da obuhvati čitavo naše društvo i državu, to ćemo videti. Ali, u svakom slučaju greh je ne videti da je to postojalo i da se širi naročito nakon ove je:ni.

•**Protekli je protest građana donio jedan novi činitelj na političku pozornicu Srbije, a to je građanin oslobođen straha. Prema čemu je i zašto po Vama to činjenica koja ohrabruje?**

N. P.: Zbog toga što je reč o oslobađanju od dve vrste straha. Ne samo straha od postojeće vlasti, što nije nimalo važno jer on počiva na vrlo dugom iskustvu. Postoji i drugi strah koji je isto tako važan za našu sudbinu, a to je strah od budućnosti i promena koji je takođe veomukorenjen u našoj socijalnoj psihologiji. Kada se pokazalo da nestaju obe vrste straha u onome što se ove jeseni dogodilo, a za mene je važniji od straha od konkretnog oblika vlasti onaj strah od budućnosti, od promena, od modernog načina života; ta činjenica uliva izvesnu dozu optimizma da se može prekoračiti taj prag koji, ne samo decenijama, nego stotinama godina nismo prekoračili. Možda je ova godina presudna u tome da prekoračimo taj prag. To naravno nikako ne znači da bismo ih rešili sve probleme koje imamo. Ne, nego bi tek sa te instance bilo moguće rešavati te probleme i zaustaviti jedan retrogradni proces daljeg razaranja socijalnog i kulturnog života.

•**U nekom konkretnijem smislu, kako ocjenjujete trenutna političku situaciju u Srbiji?**

N. P.: Čini mi se da trenutnu situaciju možemo opisati kao završetak jedne faze građanskog samooslobađanja kroz protest građana, kroz protest koalicije „Zajedno“, kroz protest studenata. Tu takođe ima jedna važna nit koja se dosta previđa, a to je jedan ozbiljan štrajk prosvetnih radnika. Taj štrajk je utoliko važniji što dovodi u pitanje čitav sistem obrazovanja. Imam utisak da je jedna faza tog građanskog samooslobađanja dovršena i da se otvara pitanje nove dinamike procesa samooslobađanja koji pred sobom ima regeneraciju centralne vlasti koja pokušava ne samo da ukloni sveže pamćenje uspeha građanskog protesta nego i da zastraši građane od mogućih promena u smislu nametanja straha od promena, straha od vraćanja u normalan savremeni svet. Naime, hoće li se opetovo da zastraše građane i da obnove sve mehanizme vladanja, počev od propagandnog aparata, preko policijskog aparata, ključno sa održanjem jedne oskudne vladajuće većine koju postižu tako što vladajuća partija instrumentalizuje prividne opozicione partije da razbija proces stvaranja nove demokratske većine. Bilo bi preko Sešeljevih radikala ili nekih drugih radikala, bilo preko Nove demokratije, bilo preko JUL-a, koristeći pri tom neke ideje i inicijative koje su na prvi pogled savim suprotne vladajućoj oligarhiji centralne vlasti, kao što je recimo ishitreno stvaranje na dnevni red monarhije ili au-

tonomije Vojvodine. Time se prekida taj proces širenja novog demokratskog tkiva, a zaskakanjem nekim idejama prekidaju

Reklo bi se da dolazi vreme sa daleko manje mračnih tonova, ali problemi ostaju isti

proces oslobađanja gradova i opština u smislu da se spreči dalja centralizacija finansija, privrede i celokupnog odlučivanja i osamostaljivanje lokalnih zajednica za normalan privredni, kulturni i politički život.

Izvestan optimizam

•**Premda je u društvenim sistemima koji su iracionalni u osnovi, kako ste rekli, nezahvalno predviđati, ipak nam nešto recite o budućim događajima u Srbiji?**

N. P.: Uveren sam da je sećanje na oslobađanje od straha i sećanje na obnovljenu volju građana za pozitivnim demokratskim promenama, da je svežina tog sećanja još dovoljno jaka da bi u ovoj godini mogla da dovede do jedne nove dinamike u demokratskoj opoziciji koja bi stvorila pretpostavke za stvaranje nove demokratske vladajuće većine. To naravno znači jednu novu dinamiku u koaliciji „Zajedno“, jednu novu dinamiku između različitih grupacija koje nemaju stranačke karakteristike, pri čemu mislim na studente, na prosvetne radnike i radničke sindikate, i ono što još nije vidljivo a verujem da to postoji – jedna probuđena potreba lokalnih zajednica da neke važne aspekte života ljudi sami regulišu nezavisno i od lokalne vlasti a kamoli od centralne vlasti, a to je ono što se naziva lokalnom samoupravom. To je trenutno nevidljivo, a imam utisak da će se to dosta brzo pojaviti ukoliko nas neka elementarna nepogoda, u koju spada i diktatura, spreči u tome. U ovom smislu rekao bih da imam izvesna optimistička predviđanja ukoliko, ponavljam, ne dođe do naglog presecanja nekim nepovoljnim događajima kao što je recimo izbijanje novoga rata ili zavodjenje diktature.

•**Što je običnom građaninu činiti da bi pospješio taj proces?**

N. P.: Mislim da je na prvom mestu jedan lični izbor neophodan. Da se umesto pristajanja na preživaljavanje i nekakvo pripremanje za normalan život u nesagledivo dalekoj budućnosti, građani odluče da naprosto žive punim životom i uz izvezne rizike da se suprotstave postojećoj vlasti i istovremeno razviju sposobnost da kontrolišu svaku vlast, a ne samo da menjaju ovu koja trenutno postoji, nego da se pripreme da budu sposobni da svaku vlast kontrolišu. Takođe, da imaju više ličnog samopouzdanja, da više veruju u to da nešto mogu da učine. Jer, dokle god se ponašaju kao podanici koji nisu punoletni za ozbiljne i normalne poslove, onda će ih vlast utoliko pre tretirati kao poslušne podanike koji su nesposobni da bilo šta učine, a naročito da učine svoj život smislenim, a ne mogu ga učiniti ukoliko ga odlažu na neko neodređeno vreme.

Tomislav Žigmanov

Istorija Crkve

Reformacija, racionalizam, revolucija

deo III NOVI POKRETI

(1500–1800)

„Neka se ne uznemirava Vaše srce; verujte u Boga, verujte u mene. 2. U domu moga Oca ima mnogo stanova; da nije tako, zar bih Vam rekao: idem da Vam pripremim mesto. 3. I kada odem i pripremim Vam mesto, doći ću opet, i uzeću Vas k sebi, da i Vi budete gde sam i ja.“

(Jevandjelje po Jovanu, Isus - Put, istina i život; Novi Zavet, Izdanje Biblijskog Društva, Beograd, 1995. prev. dr. Emilijan M. Čarnić)

Hiljade godina opadanja i obnavljanja Rimskog Carstva, zamenila je ideja hrišćanstva, koja je postala načelo ujedinjenja Zapadne Evrope. U tom se periodu centar hrišćanske delatnosti premešta s istoka Sredozemlja, u – Zapadnu Evropu. Prvobitni, stari hrišćanski gradovi – Jerusalem, Antiohija, Efes i Aleksandrija, postali su nepovratni delovi carstva muslimanskog kalifa, i najmlađe i najzustrije svetske religije – islama, čiji centar najpre beše Damask, a potom – Bagdad. Ali, iako pod muslimanskom vlašću, Crkva je bitisala i dalje. No, od Kalcedonskog koncila, više nije bila jedinstvena. Od 451 godine, dakle.

Islam je konačno zavladao plemenima srednje Azije i nadjačao Crkvu i u severnoj Africi. Na kraju tog hiljadugodišnjeg razdoblja, 1453. godine, pao je i poslednji rimski car na istoku, Konstantin XI, braneći Carigrad, svoju prestonicu, i u biti poslednje uporište stare Crkve. Tako je dakle, i Carigrad potpao pod muslimansku vlast. Samostalne su se istočne hrišćanske crkve održale tek u Etiopiji, delu obale južne Indije, i u Rusiji. Nestorijasni monasi i franjevci su propovedali Jevandjelje, i osnovali crkve i u Kini, ali ni jedan pokušaj da se hrišćanstvo tamo donekle ukoreni, nije imao trajnijih rezultata.

(nastavit će se)

Privedio, obradio i s nemačkog preveo:
Robert G. Tilly

Trg ispred Franjevačke crkve

Fotografija nastala oko 1880. godina prikazuje Telekijev trg (kasnije Trg fra Jesse, danas Trg cara Jovana Nenada). Gradske vlasti, a ni građani toga vremena još nisu imali potrebu za popločavanjem trotoara, izgradnjom puteva, sadnjom drvoreda ili uređivanjem parkova. Zato ovaj blatnjavi prostor više podseća na ledinu usred grada nego trg. U pravcu pogleda autora ove fotografije ispred zgrade pozorišta, na mestu današnje palate Nićin, je prizemna kuća Farkas Zsigmonda. Na nju se naslanja spratni objekat visokog činovnika Klimenta (Kelemena) Ljubibratića, budućeg zeta gradonačelnika Laze Mamužića. Skroz u levom uglu je zgrada gostioničara Licnekert Andrasa. Uredno parkirana dvojica kola govore nam da su se tu okupljali subotički prevoznici. U kasnijim godinama ovo će biti zborno mesto subotičkih fijakerista.

Mirko Grlica

Obiteljski kutak

Depresija

Utučenost, melankolija, tuga, teškoće u reagiranju na životne situacije. Sve su to simptomi koji, posebice ako traju dugo, mogu ukazivati na sklonost depresiji: tegobi preko koje nije dobro prelaziti, jer može postati ozbiljna bolest.

Depresija se očituje promjenama raspoloženja, javlja se osjećaj tuge, podcjenjivanje vlastitih sposobnosti, anksioznost, zabrinutost, tjeskoba, usporeno razmišljanje i djelovanje te, u ekstremnim slučajevima, pomisao na samoubojstvo. I premda su pomišljanje pa i pokušaj samoubojstva najteži oblik depresije, ne bi trebalo podcjenjivati ostale znakove koji remete normalan i miran život.

Osoba koja pati od depresije primjećuje kako nije kadra obavljati neke jednostavne, inače uobičajene poslove, ne usuđuje se suočiti ni s najjednostavnijim problemom, a ta pojava pojačava osjećaj nesigurnosti i dovodi do podcjenjivanja vlastitih sposobnosti. Bolesniku izgleda nemoguće izići iz tog stanja, zatvara se, povlači, ostaje sam sa svojim problemima. Kada je smetnja srednjeg ili laganog tipa, depresivna osoba sklona je to prikriti. Međutim, ukoliko je depresija ozbiljna, članovi obitelji deprimirane osobe to lako zamjećuju i mogu obavijestiti liječnika. Liječnik će utvrditi točnu dijagnozu i prepisati primjerenu terapiju.

Najčešće se, na žalost, psihičke smetnje ne uvažavaju kao istinske bolesti kojima treba pridavati posebno značenje, a duševne patnje često su teže od tjelesnih. Treba shvatiti da depresija nije izmišljena bolest i njenom liječenju treba pristupiti ozbiljno.

Mila

ZANIMLJIVA MATEMATIKA

- 1.) Svaki od petoro braće ima sestru. Koliko u toj porodici ima dece?
- 2.) Dva putnika su došla do reke. Na obali je bi samo jedan čamac u koji može da se smesti samo jedan putnik. Obojica su čamcem prešli reku. Kako je to moguće?

REŠENJA IZ PROŠLOG BROJA:

- 1.) Jedan dečak dobije kutiju sa klikerom.
- 2.) Ne, jer će biti ponoć.

Ezra Pound

DALJNJE INSTRUKCIJE

Dajte, moje pjesme, izrazimo
naše niže strasti,
Izrazimo našu zavist ljudima
sigurna posla,
bez brige za budućnost.
Vrlo ste besposlene, moje pjesme.
Bojim se, zlo ćete svršiti.
Zastajkujete po ulicama,
Tumarate po uglovima i
stajalištima autobusa,
Ne radite skoro posve ništa.

Vi čak ne izražavate naše
unutarnje plemenitosti:
Vi ćete vrlo zlo svršiti.
A ja?

Ja sam otišao poluslomnjen,
Ja sam toliko toga pričao da vas
skoro vidim oko sebe.
Drske male životinje, bestidne,
bez odjeće!

Ali vi, najnovije pjesme od sviju,
Vi niste dovoljno stare da učinite
mnogo zla,
Nabavit ću vam zeleni kaput iz
Kine

Sa zmajevima izvezenim na
njemu,
Nabavit ću vam skrletne svilene
hlače

Sa statue djeteta Krista u Santa
Maria Novella,
Da ne kažu da oskudjevamo
ukusom

Pli da nema kasta u ovoj porodici.

Slamniĝ-Soljan

Krležijana

Ne bi trebao biti roba

Čovjek jeste Roba, „i samo to“, i prema tome jedna od prvih i najosnovniji njegovih moralistički preokupacija bila bi da se pod svaku cijenu i veoma odlučno otme trgovačkim verigama sramotnih društvenih zakona, te da jedanput zauvijek prestne biti pasivnim predmetom trgovine.

1960.

Inventivnost rušenja?!?

U nekoliko predhodnih brojeva „Žiga“, u spontanom rušilačkom nagonu na razini fantazije, dao sam prijedlog da se u interesu estetskog umivanja grada prvo sruši i ukloni kazalište iz centra grada. Ideja za razmišljanje. Zatim smo srušili do krova zgradu socijalnog osiguranja. Već u prošlom broju srušili smo i Muzičku školu. Prostor smo oslobodili, ne da bi napravili stariji i ljepši trg, već da rušimo dalje. Sada predlažem da se sruši zgrada restorana „Spartak“. Kada bi to učinili, naša bi fontana, pa spomenik J. N. Crnog, progledali, a Gradska kuća bi se jedva vidjela – progutala bi je širina. No Rušenju još nije kraj. Idemo dalje, tako treba.

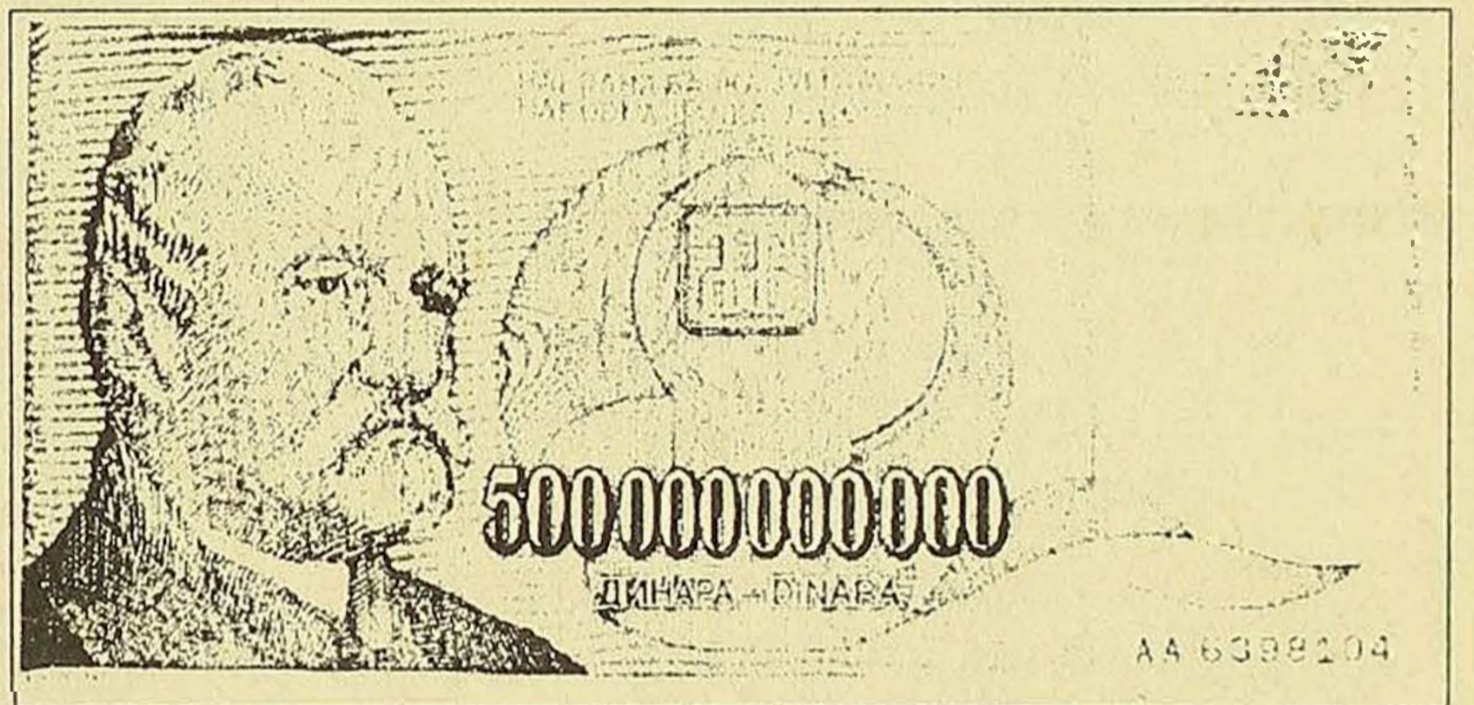
Novčanice i milijuni (I.)

U nešto manjem obimu pojavile su se krajem Drugog svjetskog rata u nekoliko evropskih zemalja inflatorne novčanice velikih nominala ali male stvarne vrijednosti, tj. kupovne moći. Mnogi naši numizmatičari koji skupljaju papirni novac posjeduju u svojim zbirkama grčke banknote milijunskih apoena, mađarske od više bilijuna i trilijuna penga, rumunjske milijunske leje...

Što se pak tiče zemalja sa bivših jugoslavenskih prostora, Srbija i Crna Gora imale su najveće novčanice od sto dinara odnosno perpera. Prije Drugog svjetskog rata u Jugoslaviji je tiskana novčanica od deset tisuća dinara, ali nije bila puštena u opticaj. Za vrijeme rata najveći apoen bila je NDH banknota od pet tisuća kuna.

U novoj Jugoslaviji (drugoj) može se reći da se inflatorni trend pojavio 1965, kada je izvršena prva denominacija – brisanjem dvije nule. Od tada pa nadalje inflatorne tendencije su stalno prisutne. Druga denominacija izvršena je 31. 12. 1991. brisanjem četiri nule, treća 1. 7. 1992. brisanjem jedne nule, Četvrta 1. 10. 1993. brisanjem šest nula i peta 31. 12. 1993. kada je novčani sustav doživio najveći krah, stornirano je devet nula. Znači, od 31. 12. 1965. pa do 31. 12. 1993. brisano je ukupno dvadeset dvije nule.

Najveći stupanj inflacije dostignut je u SR Jugoslaviji kulminiranjem koncem 1993. Skoro iz dana u dan moglo se pratiti kako u novčani opticaj pridolaze

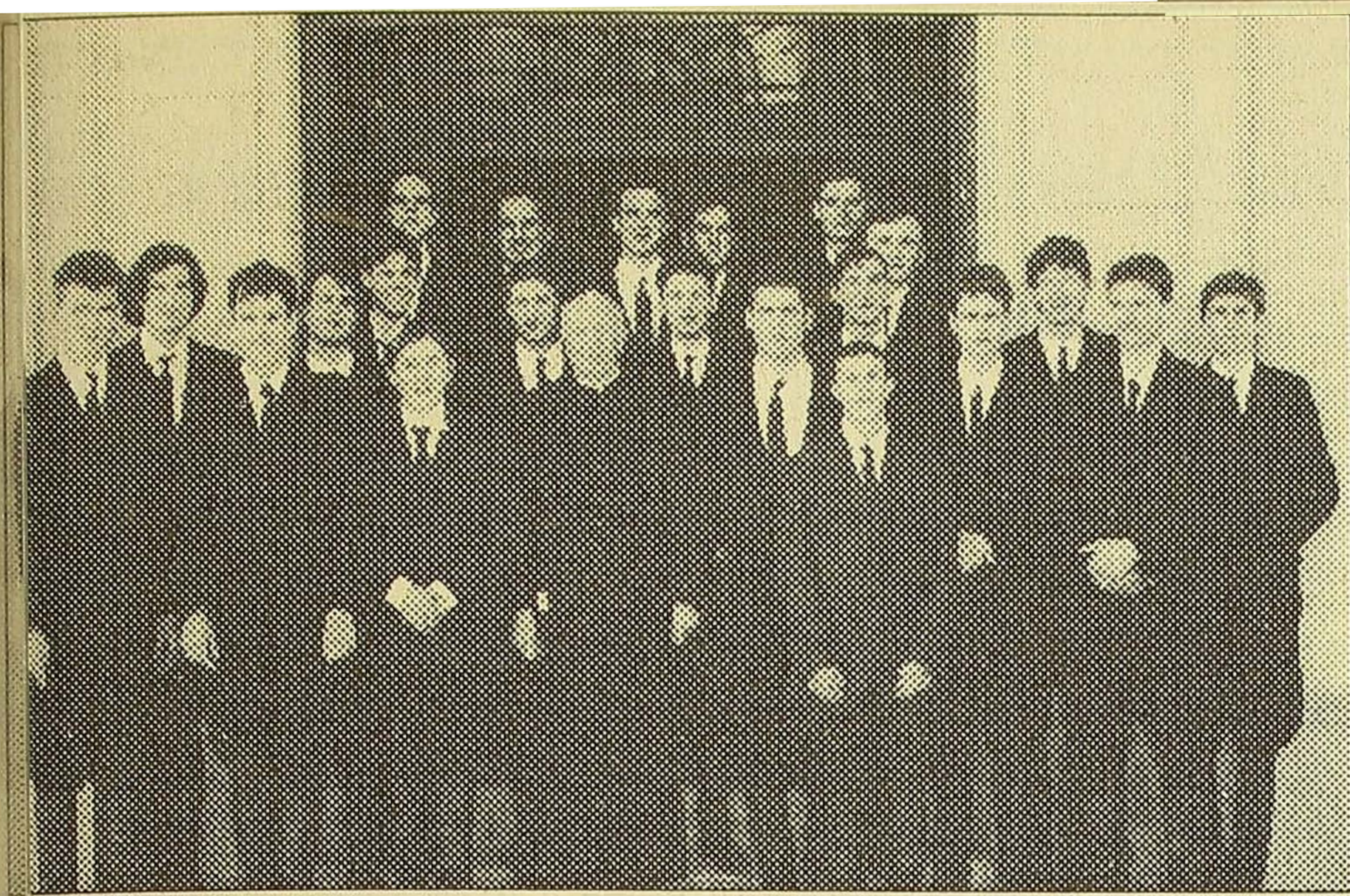
Najveća novčanica „male Jugoslavije“

novi i novi apoeni. Tipičan je period konac 1993. kada su se pojavile do tada nezamislive novčanice od 5, 10, 50 i 500 milijardi dinara.

SRJ je doživjela jednu od najvećih inflacija u svijetu.

U sklopu stabilizacijskih mjera, 24. 1. 1994. izvršena je reforma novčanog sustava i uveden je Avramovićev „novi dinar“.

Ante Zomborčević

Uskrs u Tavankutu

Obilje događaja

Vjernici župe Presvetog srca Isusova u Tavankutu ove su godine bogatije nego ranije proslavili preduskrsne i uskrsne blagdane. Naime, za Petricu i Veliki petak obnovili su pjevanje muke Isusove. Zatim, po četvrti put su se na duhovnoj obnovi sastali i čuvari Božjeg groba. Ispovijedala sve vjernike župe bila na Veliku srijedu. Na Veliki petak čuvari su na obredima sudjelovanja na obredima započeli čuvanje Božjeg groba, tako da je ovog dana na Veliku subotu Božji grob čuvalo 20 čuvara. Na sv. misi za župu, na Veliku subotu, gošća tavankutskih vjernika bila je mlada i talentirana studentica solo pjevanja na II. godini Muzičke akademije u Zagrebu Dragana Knežić, koja je svojim prekrasnim glasom uveličala ovaj svetkovinu, a Tavankučanima priredila neviden ugodaj. U nedjelju Uskrs, vjernici tavankutske župe su u velikom broju pobožno sudjelovali na svetjoj misi zajedničkom molitvom slavili Gospodina.

Renata Kolar

Uskrsni koncert Katedralnog zbora

Na mladi Uskrs, u nedjelju 6. travnja u katedrali je održan uskrsni koncert Katedralnog zbora „Albe Vidaković“. U prvom dijelu koncerta zbor je izveo jedan gregorijanski koral te skladbe Kokota, Asića, Andrića, Galusa, Jelića, Mozarta, Pittonija i Halmosa. Drugi dio koncerta započeo je preludijem i fugom u a-molu J. S. Bacha koje je na orguljama izveo Alen Kounović Legetin. Zbor je zatim pjevao Vidakovićev Magnificat, jednu Beethovenovu skladbu da bi koncert završio svečanim „Aleluja“ iz Hadelovog oratorija „Mesija“. U toku drugog dijela koncerta Alen Kounović je na orguljama izveo i I. stavak V. orguljske simfonije Ch. M. W. Glucka.

U zborom i komornim orkestrom ravnala je s. Mirjam Pandžić, solo pjevala je Marijana Ivković-Mitrović, a zbor je na orguljama dirigirao Alen Kopunović Legetin.

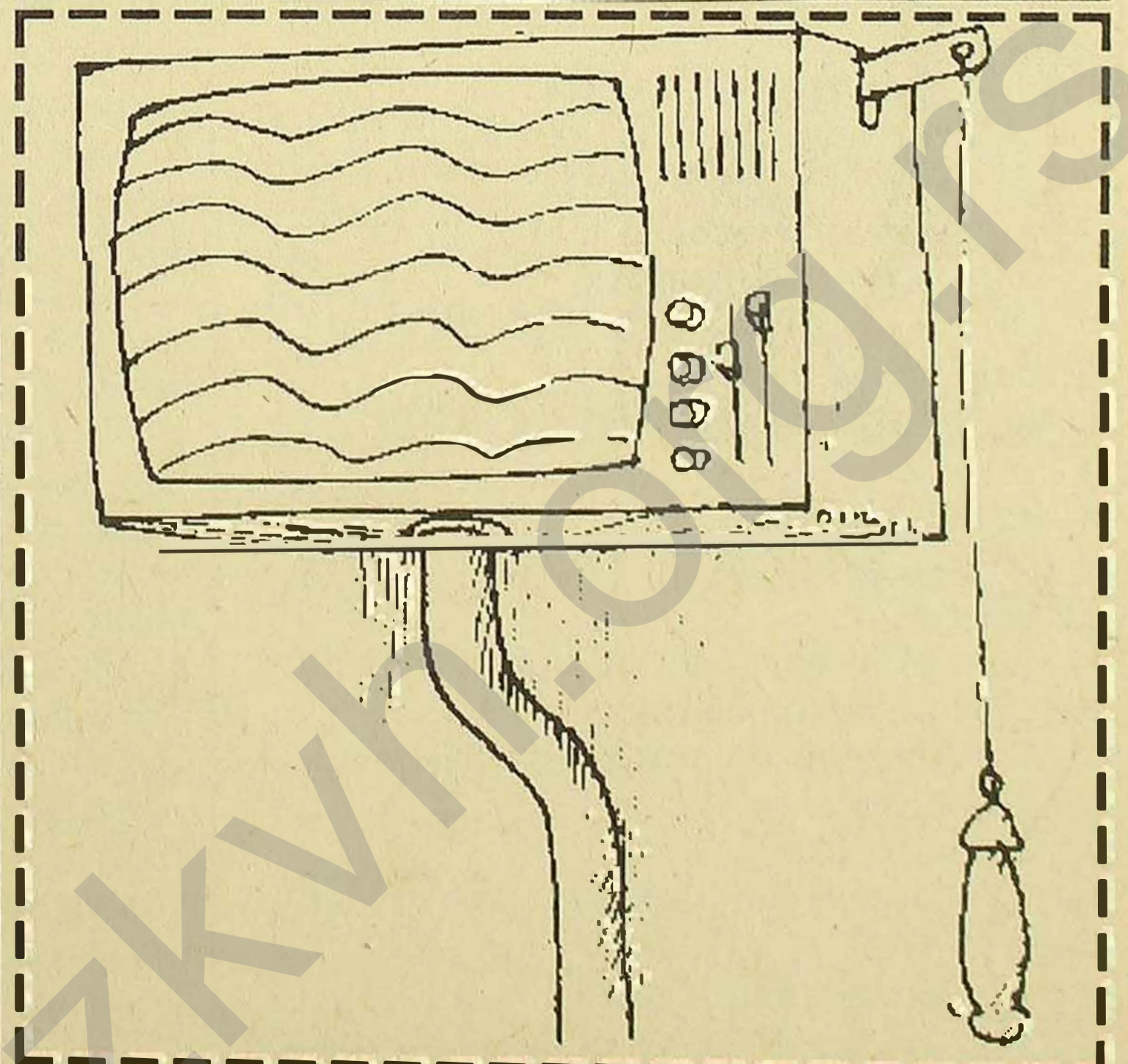
(n. s.)

Pozajmljeno

Svemir

Vidljivi svemir sačinjen je većinom od elemenata vodika i helija, dok jedan mali postotak čine teži elementi. Ipak, među fizičarima i astronomima već se dugo vremena raspravlja o tome da se najveći dio svemira sastoji od materije koja uopće nije vidljiva. Ona se zove tamna materija. Prema britanskom astrofizičaru Stevenu Havkingu jedan od dokaza za postojanje tamne materije je postojanje nakupina galaktika. Naime, galaktike nisu toliko raspodijeljene u svemiru, nego tvore nakupine. Vjerojatno su se ove nakupine stvorile zbog privlačne sile koja djeluje među galaktikama. Ne mjerimo brzinu s kojom se neke galaktike u nakupinama kreću, tada se ne pokazuju vrlo visokima. Nakupine bi se morale razletjeti kada ih ne bi državala na okupu sila gravitacije. Za to je potrebna masa koja mora biti znatno veća od mase svih galaktika koja postoje u nakupinama. Iz toga slijedi da mora postojati dodatna tamna materija u galaktičkim nakupinama. Sada je, u pokušaju da se zorno prikaže količina tamne materije, nastavljen i njen grafički prikaz. Greg Kochanski iz Bellovih laboratorija napravio je sliku koja nalikuje na skupinu stalagmita. Vršci stalagmita predstavljaju vidljivu materiju koja tvori galaktike. Za razliku od toga, tamna materija je onaj brijeg u sredini iz kojeg izrasta većina stalagmita.

(„Tjednik“, br. 4, 22. ožujka 1997.)

IMENIK ROCKA

„THE KINKS“ – engleski sastav osnovan 1964. i uz „Beatlese“, „Rolling Stonese“, i „The Who“, najznačajniji pop – rock sastav britanske moderne muzike. Što se uspešnosti prodaja njihovih albuma tiče, jedino su ih „Beatlesi“ nadmašili, a što se tiče revolucionarnosti njihovih muzičkih svetozora, teško da ih je ikada iko nadmašio. Bili su utemeljitelji tzv. „konceptualno – tematskih“ albuma, te je i slavni „Tommy“ grupe „The Who“ nastao kao posledica fasciniranosti tematskim albumom (prvim takve vrste u modernoj rock – muzici) grupe „The Kinks“ – „Arthur“. Postava: Ray Daviesa (vokal i gitara), brat mu Dave Davies (vokal i gitara) s

ritam sekcijom – Mick Avory (bubnjevi), i basista Peter Quaiife. Bili su aktivni sve do ranih 90-ih. Grupa koja je umnogome obeležila britansku

i svetsku rock-istoriju.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- The Kinks (1964)
- You Really Got Me (1965)
- Kinks – Size (1965)
- Live at the Kelvin – Hall (1967)
- Village Green Preservation Society (1968)
- Arthur (1969)
- Lola (1971)
- Sleepwalker (1977)
- Think Visual (1986)

KRIS KRISTOFFERSON – američki pevač, gitarista, kompozitor, pesnik, prozaista, glumac. Nakon diplomiranja književnosti, prijavljuje se u vojsku u (zapadnoj) Nemačkoj, pri američkim padobrancima stacioniranim tamo. Nastupa po američkim klubovima da bi nakon odsluženja vojnog roka krenuo da okuša sreću u srcu „country carstva“ – Nashvilleu. Uspelo mu je iz prve, kao i sve drugo u životu, uostalom. Od 70-ih naovamo, zanemaruje muzičku nauštrb glumačke karijere.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- Me and Babby Mc Ghee (1970)
- The Silver Tongued Devil And I (1971)
- Jesus Was a Capricorn (1973)
- Songs of Kristofferson (1977)
- Shake Hands With the Devil (1979)
- To the Bone (1981)

sa (bivšom) suprugom, Ritom Coolidge:

- Full Moon (1973)
- Natural Act (1978)

sa (bivšom ljubavnicom) Barbarom Streissand:

- A Star is Born (dvostruki, muzika iz istoimenog filma, 1977)

sa Willie Nelsonom, Waylon Jennigstom i Johnny Cashom:

- Outlaws

sa Willie Nelsonom, Brendom Lee i Dolly Parton

- The Winning Hand (1983)

Robert G. Tilly

U povodu 27. marta, inače i svetskog dana pozorišta

Razmišljanje o „promišljanju“...

Subotičko Narodno Pozorište – Népszínház, Kazalište, Teatar...

Glumci i gledaoci!

A. UVOD

Sada skoro, ima tome baš dve decenije i nešto više, nanovo se uzburkaše strasti i sentimentali u ovom dvadesetom veku – Subotica i subotičko Pozorište – već po koji put? koji put!?

Pročitah nešto u štampi, dnevnoj, nedeljnoj i mesečnicima, nešto čuh i na radiju. pa se zamislih u prebiranju po vlastitom saznanju, sećanju i arhivskim dokumentima. Bio sam u gore navedenom vremenskom periodu, podosta za ljudski vek, ali ipak kratkom za trajanje ovog objekta, koji je postao prvim simbolom grada, prisutan. Kako sad sve to ponovo, nanovo ili opet, kad je sve jasno? Iskreno, odgovor na ova pitanja me zbuni i to vrlo neugodno pred samim sobom! Kao učesnik brojnih rasprava i diskusija, „stručnih timova“, „član žirija prispelih konkursnih radova“, „institucionalnih komisija“, i „funkcija“, odistinski se postideh pred samim sobom. Pa šta smo mi pobogu radili te decenije? Izgleda mi sada da smo mi zapravo bili čitavo vreme **GLUMCI**, a pravi **GLUMCI**, školovani ili ne kojima „te daske život znače“ postadoše **GLEDAOCI** u iščekivanju zadnjeg čina drame propadanja **TEATRA SUBOTIČKOG!**

B. SUDBINA TRAJANJA

Priča o subotičkom pozorištu je mahom poznata. Duga ili kratka, zna se da je:

– izgrađeno 1854. godine, prema projektima Skultetija (po nekim autorima Skultei)

– zna se kada je izmenjena rasveta od sveća sa gasnom rasvetom

– zna se kada je adaptirano u tada pomodnom stilu secesije (velika dvorana 1905. godine), a i zbog čega!

– zna se kada je izgorela velika sala (1915. godine)

– zna se kada je obnovljeno Pozorište – tek 1922. godine!

Kada je u pitanju velika sala, toliko sentimentalno vezana za sadašnje građane Subotice, uistinu je preuređena za bioskopsku salu u najdekadentnijem stilu tadašnje arhitektonske misli i to tek 1927. godine.

Kada napomenuh stilove arhitektonske, valja tu nešto pojasniti i staviti na svoje mesto: SUBOTIČKO POZORIŠTE GRAĐENO JE U STILU KLASICIZMA.

To je danas jedino čitljivo na tih ljubljenih šest stubova koji su nadvisili i tadašnji toranj Gradske kuće, koja se nalazila na istom mestu gde i sadašnja. (1.) Ovi stubovi zapravo su postali simbolom grada. Ovaj stil gradnje, arhitektonski i funkcionalno vezan je za potrebe tadašnjih pozorišta ali ima i ono što se **NE ZNA**, a zapravo se ipak zna: – u to doba, a u tom stilu na prostorima bivših Jugoslavija i prethodnih im država, građena su pozorišta tog tipa u Rijeci, Splitu, Zagrebu, Beogradu, Kotoru, Zadru, Celju, Subotici, Hvaru i Varaždinu. (2.)

– ta takozvana „mala sala“ u objektu pozorišta, ovaj put moram i sebe citirati: „Van pameti je da se usled nerešenog pitanja adekvatne pozorišne sale, ova monumentalna balska dvorana iz 1854. godine, uporno, gotovo čitav dvadeseti vek pretvara u **POZORIŠNU SALU**, a to nikako ne uspeva! Kao da se i sama tome opire! Verovatno da bi pokojni Branislav Nušić, koji je 1922. u svojstvu načelnika umetničkog odeljenja Ministarstva prosvete svečano otvorio pozorište, umeo, već u svima dobro poznatom stilu, dati adekvatan komentar! I **TOM PRILIKOM BILO JE GOVORA O PODIZANJU NOVE ZGRADE POZORIŠTA KOJE ĆE GRAD IZGRADITI**“ (3.)

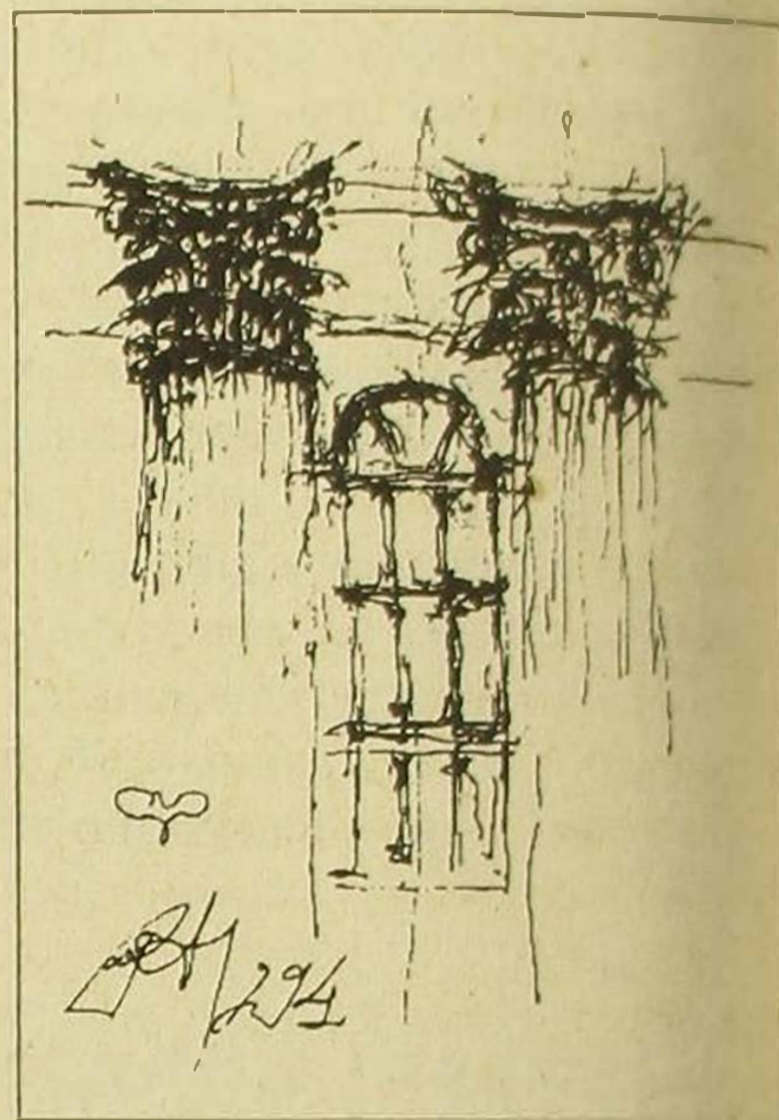
Zaključak u „promišljanju“ na tu 1922. godinu je da je salu grad devastirao u „balsku dvoranu“, pozorište 1927. godine preuređio u dekadentnom i davno prevazidenom stilu u bioskopsku salu i pozorište (odnosi se na veliku salu), za koju smo mi sentimentalno vezani ne zbog stila već zbog **TEATRA!**

(1.) Ovo ljubljenih, zato što mi je ostala u sećanju anegdota iz mladosti: „kad smo se na korzou više puta prošetali i pogledali momak i divojka, onda smo se dogovorili da ćemo se naći sutra kod sedmog stuba, što je sutra bilo veliko razočarenje jer jedno nije došlo, obzirom da ih ima samo šest (ah ta mladost i ...)“

(2.) Žorž Popović, Istorija arhitekture pozorišta, kazališta, gledališča i teatra Jugoslavije i Evrope, Beograd 1896., Gradj. Fak.

(3.) Mr. Antun Rudinski, dipl.ing.arh., katalog za izložbu „Istina o zgradi subotičkog pozorišta, septembar 1990., podatak objavljen u dnevnom listu „Neven“ 4. studenog 1922., br. 43, str.1., još i sa propratnim detaljima o Nušićevom dočeku i boravku u Subotici, što nije nezanimljivo iščitati!

(nastavak u sledećem broju)

Ante Rudinski

U povodu 100. izvedbe „Kate Kapuralice“ Vlaho Stullija u Somborskom Narodnom kazalištu

Bombardiranje Dubrovnikom

Rad bi se nadmenim glasovima koji se posljednjih tjedana trse čuvajući svoje na monopol u posjedništvu hrvatske kulture u ovoj zemlji prišapnulo kako je naša kultura točka te iste kulture u toj istoj zemlji. Njesećima izvan svake od izvikanih institucija, to zacijelo ne bi promijenilo ništa u odnosu snaga. Radilo bi se, o srazu dviju razina mišljenja, govorenja i djelovanja, nesvodivih na kakav zakonični temelj koji bi omogućio komuniciranje: o okoštaloj zagledanosti u sebe koja identitet drži od Boga danim i ni ne pokušati ga i o druga mjerila, te o izoliranom i obijesnom samopropitivalaštvu koje drži na okupu pod krinkom identiteta. Zato da prvome, u ma kojoj njegovoj pojavnosti, ne bi potvrdilo gospodstvo. I dok se samouvjerenost time ne bi bila razvijana, drugo bi, i samo netaknuto, nošeno frustracijom identiteta, podsmijevajući im se zapravo, u svojoj temeljnoj neuvjerenosti zakoračilo daleko dalje, preko granica prostora određenog potrebom za vjernošću samouvjerenosti i samoidentičnosti. Sve svemu, ovim imaginarnim prigovorom koje se postiglo ništa, a spominjem ga samo zbog osobne slabosti i nedosljednosti.

Uspomenuta je najsvjetlija točka „Kate Kapuralice“ u izvedbi ansambla somborskog Narodnog Kazališta, hrabri pristup jednom neopredmetnom djelu iz dubrovačke osamdesetstoljetne književnosti i pokušaj njegovog čitanja određena uvjetima današnje recepcije. Pisac „komedije“ (pri određivanju riječi iz pozicije literarnog iskustva bogatijeg nego što je bilo Stullijevo reklo bi se – komedije) Vlaho Stulli (ili Stulić, kako se tradicionalno kroatizira) nije svojim djelom uspio polučiti ovacije. Onodobna građanska dubrovačka publika, oduševljena talijanskim melodramama i „francuskim komedijama“, nimalo razumijevanja za njegov goli naturalizam ni kasnija recepcija nije mu se pružila. Stulli nije pisao iscizeliranim stilom koji je Gunduliću donio međunarodno obožavanje u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda, niti je svojom ideološkom logikom parirao primjerice „Dubravki“. Nije očitovao rebelskim duhom niti je djelovima prije najranijih zapadno europskih književnih srodnika anticipirao jedan novi literarni svjetonazor, poput Shakespeara. Nije za sobom ostavio opus od čijeg bogatstva i razgranatosti zastaje dah, niti je autorom europskih bestsellera, kao Marulić. „Kate Kapuralice“ posve je osamljena pojava, jedna od najneobičnijih u dopretnoj hrvatskoj književnosti, iznikla slučajno od puta književnih predaja svoga vremena ostavši bez odjeka u djelima dolazećih generacija.

U slučaju bijeda dubrovačkog predzida, s kojim se liječnik Stulli zacijelo imao prilike tako upoznati, upravo tragedija čovjeka koji ne umije i nema snage iščupati iz materijalnog i duhovnog siromaštva, gotovo da i

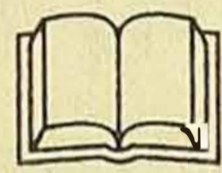
nije mogla zadobiti bolje uvjete ponovnog čitanja od onih koje mu nudi postjugoslavenska Srbija. Pa ipak, postavljanje na scenu ovog komada, za što krivnju snosi ponajprije redatelj Jagoš Marković, nosilo je u sebi više hrabrosti nego što to i nakon ovih kratkih kritika iz povijesti čitanja drame može izgledati. U vrijeme kad je sjećanje na „hrabro“ bombardiranje „hrvatske Atene“ bilo još svježije, a svijest o odgovornosti srbijanske vrhuške prisutnija istom u malobrojnim glavama, postavljanje komada iz književne tradicije naroda s kojim je Srbija bila u najžešćim razmiricama značilo je u najmanju ruku ulazak u nešto o čijem se sretnom svršetku moglo dvojiti. Tim prije što je redateljskih intervencija u tekst drame, pa čak, u sam Stullijev ambijent, razmjerno malo. Temeljito je, naime, usvojena govorna „dubrovaština“, za što je zaslužna dr. Ljiljana Mrkić Popović, te dočaran ambijent čiju oštrinu prostorne i vremenske konkretnosti ublažuju tek neki detalji: glazbene numere, neke novijeg podrijetla a neke iz sjevernije, čakavske Dalmacije; tetovaže kratice JNA na prsima i rukama junaka..., odražavajući tako odmjereno jedinstvo vjernosti predlošku i aluzija na suvremenost. Tim prije mi se neprimjerenim čini isticanje nekih kritičara kako redatelj „poništava likove kao reprezentate određenog političkog ili na-

cionalnog miljea“. Upravo protivno tome, ako se u ovakvoj postavci na scenu osjeti žal za hrvatskim Jadranom, sa svim konotacijama koje budi, i makar naslućena, ako ne i dorečena, svijest o moralnim i političkim odrednicama našega tubitka, bit će to vjerojatno opterećeno gledateljevim nazorima i ne posve jednako autorskim intencijama, ali nesumnjivo ne i bez temelja u bogatu ostvarenju izvrsnoga somborskog ansambla, od čije je hrabrosti veća vjerojatno samo njihova zrelost, uraslost u svaku poru kazališne misije.

Od 12. svibnja 1995. do danas predstava je igrana širom Srbije i Crne Gore, vidjela ju je publika u Somboru, Paliću, Beogradu, Zemunu, Novom Sadu, Zrenjaninu, Vršcu, Šapcu, Užicu, Jagodini, Podgorici, Budvi, Hercegovom... Na 18 festivala „Kate Kapuralice“ pobrala je preko 30 nagrada, kako za režiju i predstavu u cjelini, tako i za glavne i sporedne muške i ženske uloge. Reklo bi se, predstava bez slabe točke. Izvrsna je Branka Šelić u naslovnoj ulozi, i nimalo lošiji Saša Torlaković kao Luka Kapural, snažna i uvjerljiva Biljana Milikić kao njihova kći Mare koja se udaje u nadi da će pobjeći u novi život iako ništa ne govori da neće svršiti kao majka, te upravo fascinantno svoji Tatjana Šanta Torlaković i Slobodan Tešić, u manjim ulogama no nezasjenjeni. Puninu glumačkog ansambla zaokružuju i jako dobri Radoje Čupić, Tatjana Bermel i Vladimir Amidžić.

Predstava traje 2 sata s pauzom, kako to piše u programu, ali se u pristranom gledatelju koji stoji iza ovih redaka još uvijek nije završila. Traje do ovog časa, bez pauze.

Petar Vuković

Nova knjiga

Ka povijesti prostora

Dnevnik pančevačkog samostana ranije nazvanog „Milosrdna devica Marija“, a sada po sv. Karlu iz Boromeje, osnovanog pod konventualnim minoritskim redom sv. Franje Asiškoga pod zaštitom Mađarskog pokrajinskog redovništva sv. Elizabete, I dio, prijevod sa mađ. Tibor Galambos, priredili za tisak Elza Hös, Tibor Galambos, Aleksandar Milićević, Pančevo 1996.

Historijski arhiv u Pančevu i Zavod za zaštitu spomenika kulture-Pančevo su svojim novim izdanjem dali značajan doprinos suvremenom istraživanju povijesti prostora kojega danas zovemo Vojvodina.

Ovo stoga što se nakon 1918. godine povijesna istraživanja s ove strane Trianonske granice uglavnom koncentriraju na odabrane i izolirane dijelove povijesti južne Panonije (s najčešćim pragmatičnim ciljem dokazivanja brojčane ili druge nazočnosti određenog slavenskog naroda) te ovdašnja znanost nema previše djela koja bi istraživala povijest prostora namjesto izolirane povijesti etniciteta.

Dnevnik pančevačkog samostana objavljen u ovoj knjizi registrira zbivanja u Pančevu od 1791. do 1821. godine, i to kako ona lokalna tako i ona šireg značenja koja su se reflektirala u Minoritskom samostanu i cijelom gradskom životu od prije dva stoljeća. Zato je Dnevnik prvorazredno vrelo iz kojeg povjesničari crpe dragocjene podatke.

Inače je latinski original Dnevnika prvi puta preveden na mađarski jezik pred I. svjetski rat, a ovo je prvi prijevod na srpski

jezik. Svakako sa nestrpljenjem očekujemo drugu knjigu Dnevnika, premda se nadamo da će neki nedostaci biti otklonjeni makar u pogovoru knjige. Naime, jedan kratak uvod o franjevačkoj crkvi u Pančevu kao i nekoliko riječi o samom Dnevniku, olakšali bi razumijevanje sadržine knjige. Također se izvjesne zamjerke mogu staviti i na prelom teksta, premda je to, na žalost, prečesta karakteristika lokalnog nakladništva.

No, ne treba biti suviše strog, budući da bi se na koncepciju izdavačke filozofije trebale ugledati mnogo uglednije vojvođanske institucije, među koje, dakako, spadaju i subotički Arhiv i Zavod. Dnevnik je jedna od rijetkih novijih knjiga koja dokazuju da je povijest drugačije vrste kod nas ipak moguća.

Skenderović B.

Razvoj sporta onemogućavale društvene prilike

Prije više od sto godina u Subotici u eri razvoja građanskog društva i sve jače urbanizacije, osnovano je moderno, sposobno za funkcioniranje, sportsko društvo. Pored već postojećih vjerskih, humanitarnih društava, raznih kasina i stranačkih čitaonica, novoosnovanim društvom dalo se naslutiti svitanje novog razdoblja. Novoosnovano sportsko društvo **Szabadkai Torna Egylet** (subotičko gimnastičko društvo) imalo je pred sobom važnu ulogu u razvitku modernog sportskog pokreta. Svoju misiju, u odnosu na materijalne i društvene prilike u potpunosti je i izvršilo.

Mlado društvo borilo se sa mnogim početničkim poteškoćama. Borbu nije prihvaćao svaki član uprave. Većina njih, među njima baš oni najutjecajniji, ravnodušno su gledali na ustrajan pokušaj trenera i ljudi od struke: sport približiti masama. Upravo su treneri držali dušu društva. Stručni ljudi, oduševljeni modernim sportom, mnogo su htjeli, sanjali su o modernoj fizičkoj kulturi i masovnom sportu. Međutim, za ostvarenje ove ideje uvjeti još nisu bili sazreli.

Ideja o sportu dostupnom svima, koju upravo propagira **Vermes Lajos** dolazi do izražaja od početka osamdesetih godina prošlog stoljeća. U tom pogledu posebnu pozornost privlači jedna točka Pravilnika o natjecanjima prema kojoj na njima pored

članova mogu nastupiti i nečlanovi društva. Štoviše, za ove posljednje nije bila obavezujuća ni natjecateljska odjeća. Sportom se mogao baviti svatko tko je za to imao volje. Kasnije su pored prvenstvenih natjecanja u program uvedena tzv. **otvorena i narodna** natjecanja. U narodnim natjecanjima pak, prepoznajemo preteču naših suvremenih kros-natjecanja.

Međutim, razvoj masovnog sporta onemogućavale su društvene prilike. U to vrijeme stanovništvo Subotice je pretežno zaostalo, živjelo je od poljoprivrede i vezano je za zemlju. Ljetnji poslovi angažirali su većinu zemljoradničke mladeži. Za ovu mladež, sport je još dugo ostao nedostupan.

Radno vrijeme u obrtničkim radionicama trajalo je od izlaska do zalaska sunca, odnosno od zore do mraka. Tek sredinom osamdesetih Udruženje obrtnika, a i tada vrlo nevoljno, potvrđuje uvođenje dvanaestosatnog radnog dana. Nedjeljni odmor je još bio pusti san. On je ostvaren tek početkom devedesetih na zahtjev borbenog radničkog pokreta.

U ovakvim prilikama, obrtnička i trgovačka mladež jednostavno nije imala vremena baviti se sportom. Međutim, da je slučajno i imala, ni onda sigurno ne bi masovno navaljivala učlanjivanjem u društvo, jer je sport bio skupa zabava za njihov plitki džep.

Iz sačuvanih dokumenata saznajemo da je članarina za osnivače društva bila 10 forinti, upisnina 1,5 forinta, a redovna mjesečna članarina za sve aktivne članove 0,8 forinti.

Položaj radnika najamnika nije bio nimalo zavidan. Nadnica u poljoprivredi nije dostizala ni 50 krajcara. Godišnja zarada sluga bila je oko 100 forinti u gotovini, ne računajući dio zarade koji se isplaćivao u naturi. Godišnja pak plaća činovnika-dnevničara kretala se oko 300 forinti. Uz sve ovo da napomenemo da su mlade kalfe u trgovini i kod obrtnika, veći dio zarade dobijale u naturi, odnosno upotrebljivim dobrinama (stan, kost, odijelo).

Tržni barometar iz tog vremena pokazuje da se žito prodavalo po šest forinti 100 kg a krigla piva u čuvenoj kavani kod Vasa Adama (stariji čitatelji se još zacijelo sjećaju ove kavane koja je bila na mjestu današnje zgrade „Maksimarket“ u Ulici cara Dušana stajala je 12 krajcara.

Srednjoškolci su se mogli baviti sportom ali samo u okviru svoje škole. Stroga školska pravila nisu dopuštala učenicima učlanjivanje u sportsko društvo.

I tako, pod ovakvim okolnostima, sport je u to doba još privilegija bogatih. Zapravo uski krug bogatih intelektualaca činio je društvenu bazu novoosnovanog društva. Tako lijepa ideja Vermes Lajosa i njegovih suradnika – sport učiniti dostupnim svima – dobija svoje puno priznanje tek koncem osamdesetih, kada zagovornici suvremenog sporta odnose potpunu pobjedu nad „konzervativcima“.

Ante Zomborčević

Psihologija oko na

Opraštanjem do ljubavi

Smatra se da je ne samo za psihičko, nego i za fizičko zdravlje čovjeka neophodno ispuniti i sljedeće tri stvari: oprostiti ljudima koji su nas na bilo koji način povrijedili, priznati sebi i drugima svoju krivnju kada pogriješimo i shvatiti da se i nama opraštaju naši loši ili zli postupci, ukoliko želimo da nam ih oprostite (T. Ivančić).

Što sve ovo znači? Ako je netko mene povrijedio, ja mu opraštam, a ako sam ja nekog povrijedio, molim za oprost. Pitanje je kako osjetiti da onaj drugi meni oprašta? Što ako ne oprašta, ili što ako strahovito trpi zbog moje uvrede, ako je zbog mene krenuo lošim putem. Važno je znati da u takvim situacijama trebamo samo biti otvoreni opraštanju. Čim smo otvoreni tome da nam drugi oprostite, da primimo njihovo oprostjenje, u nas ulazi neko svjetlo, sloboda. Već time što želimo da nam se oprostite biva nam oprašteno.

Ima ljudi koji misle da im neće oprostiti ni Bog ni ljudi, pa uvjere sebe da moraju činiti velika djela da bi se na neki način „otkupili“, pa pri tome pretjerano muče sebe. Međutim, treba imati samo dobru volju da se oprostjenje primi. Ne treba mučiti sebe i očajavati. Bolje da shvatimo princip: čim poželimo da nam netko oprostite već nam je oprašteno. Čim čovjek poželi da mu se oprostite, već je u Svjetlu, u njemu nije zlo i ono ne može djelovati. Tako će popraviti i naneseu štetu. Svakako da dvije riječi čine čuda u našim životima: „oprosti mi.“ Uvijek kada nam okolnosti dopuštaju da izgovorimo ove

riječi osobama koje smo povrijedili, trebamo to učiniti. Često nam suosjećanje s osobom koju smo povrijedili, tj. uživljavanje u njenu patnju zbog našeg lošeg postupka prema njoj, olakšava da joj kažemo „oprosti mi.“ Tada se ruše sve barijere između nas i mi skupa s tom osobom ulazimo u sferu Ljubavi koja nas oslobađa.

S duge strane, naši međuljudski odnosi, na žalost, često su zasjenjeni nesporazumima, ljudskom slabošću, katkad možda zlobom. Uvrede nas ranjavaju i mi dugo nosimo ogorčenost, teško opraštamo. Ogorčenost, međutim, šteti psihičkom, fizičkom i duhovnom zdravlju. Čovjek zna da ako mrzi, ubija sebe, njegov organizam više ne funkcionira kako treba, postaje mračan, ne može komunicirati s ljudima, razara zajedništvo, razara sebe, svoj mozak. Zaista, nije lako oprostiti; često ni iskrena želja još nije dovoljna da se iz mašte izbace sav bijes i osvetničke misli. A ipak je, želimo li napredovati, potrebno da budemo potpuno očišćeni od svake pomisli na osvetu. Preporuča se jedna vježba za oslobođenje od ogorčenosti (Szent Mártoni, A. de Mello). U prvom koraku zamislite da pred sobom imate osobu kojoj se želite osvetiti, na koju se ljutite. Recite joj kako ste ogorčeni na nju, kako se osjećate uvrijeđeni, poniženi. Možete to izreći čak naglas. Ljudi, naime, često u sebi gomilaju ogorčenost zbog toga što se boje

da budu jaki pa samo muče sebe potiskujući pravu istinu. A mogli bismo reći obratno: ljudi se boje biti slabi i ponizni priznati da u njima kao u vulkanu ključaj osvetničke misli. Radije pronalaze opravdanja, različita tumačenja, smatraju sebe žrtvom. Međutim, prvi korak je priznati da smo ljuti, ogorčeni i osvetoljubivi, tj. stvar nazvati svojim imenom.

U drugom koraku ove vježbe, poštom ste izrekli svu svoju ogorčenost (samo nakon toga), čitav događaj koji je prouzročio vašu ogorčenost pogledajte. Uživite se u događaj i protumačite cijelu stvar kako je ona mogla izgledati u očima te osobe. Treba imati na umu da jedva neka postoji situacija da vas netko želi raniti, uvrijediti ili napasti iz zlobe. U većini slučajeva, pa makar vas je netko i namjeravao povrijediti, uvreda rezultat neke ukočene nesreće u toj osobi kojoj trebat oprostiti. Iskreno sretni ljudi nikada nisu pokvareni ili zlobni! Štaviše, u većini slučajeva vi lično i niste meta tuđih napada. Osoba koja vas je povrijedila je samo tražila i nesvjesno nešto ili nekoga u vama, što i koga projicira u vas. Razmotrite sad svoj osjećaje. Nakon ove vježbe osjećat samilost prema toj osobi, a ne više mržnju ili ogorčenost i zajedno s njom ulazite u sferu Ljubavi koja vas oslobađa.

Luan Marko Gashi

Poljoprivrednih mašina će biti, ili...?

...a od glavnih krilatica sada već bivšeg ministra za poljoprivredu u saveznoj državi prof.dr. Tihomira Vrebalova je bila da uskoro obezbediti razne poljoprivredne mašine, pa i kombajni i traktori, pod povoljnim uslovima, uz mogućnost i za poljoprivredne proizvode. On je ministar, a njegov naslednik i bivši ministar za poljoprivredu u vladi Srbije, te sada ministar za poljoprivredu u vladi Srbije, ovih dana, u punom jeku prolećnih poljoprivrednih radova, još bombastije govore o velikim mogućnostima nabavke poljoprivredne mehanizacije, uz još povoljnije uslove. Da li su to samo obećanja koje joj meri, ili je to i dalje zavlačenje poljoprivrednika, uskoro će se videti. Zavlačenja neće moći trajati toliko dugo, koliko su trajala zavlačenja prof.dr. Tihomira Vrebalova, jer su poljoprivrednici već opčinjeni, pa više i sami ne veruju da li su im obećali ili pročitali, ono o mogućnosti povoljne nabavke poljoprivredne mehanizacije.

Prema informacijama iz „pouzdanih“

izvora, Republička direkcija za robne rezerve zaključila je sa proizvođačima poljoprivredne mehanizacije i opreme ugovore o isporuci poljoprivredne mehanizacije, već sredinom ovog meseca, te tokom aprila, maja i juna. Između ostalih, firme koje su u ovom programu angažovane, Industrija mašina i traktora – IMT, Industrija motora u Rakovici – IMR, fabrika „ZMAJ“, fabrika „Dvadeset prvi maj“ – DMB, „Morava“ iz Požarevca, IMT iz Knjaževca, IMT iz Boljevca sa više od stotinu svojih kooperanata, zaključile su ugovor sa Republičkom direkcijom za robne rezerve u vrednosti od 176 miliona dinara. Ovim ugovorom proizvođači su se obavezali da do kraja juna proizvedu i isporuče između ostalog i 2.200 traktora, 150 kombajna, 220 berača, 347 prikolica, 1030 motokultivatora, 485 sejačica, 2.000 prskalica i drugih priključnih oruđa i mašina.

Potrebna finansijska sredstva za proizvodnju ugovorene poljoprivredne mehanizacije u iznosu od 200 miliona dinara, odnosno po pedeset miliona u

naredna četiri meseca, obezbeđena su iz realnih domaćih i inostranih izvora. Kao izvori finansiranja naznačuju se izvori kao što su oni od Direkcija robnih rezervi putem kredita kod poslovnih banaka i iz agrarnog budžeta Srbije, a 10% će kao avans uložiti budući kupci.

Direkcije robnih rezervi će kupovati mašine od fabrika, te ih prodavati poljoprivrednim proizvođačima po povoljnim uslovima – na trogodišnji kredit, uz mogućnost da se sem gotovinski, iste plate i robama (pšenicom, kukuruzom ili nekim drugim poljoprivrednim proizvodima). Prof.dr. Tihomir Vrebalov, sada u svojstvu predsednika Koordinacionog tima, izjavio je da su pariteti usaglašeni, te da oni odgovaraju i proizvođačima poljoprivrednih mašina i opreme, a i poljoprivrednim proizvođačima. Tako, da bi se kupio traktor IMT-539 sa kabinom i kompresorom treba dati 38,5 tona pšenice, za jednoredni kukuruzni berač 44 a za dvoredni kukuruzni berač 76 tona pšenice, za žitni kombajn od 150 – 244 tone pšenice, zavisno od modela kombajna, za „Rakovicu“-65 treba dati 75 tona pšenice.

Mr. Ivan Rudinski

ŽACKALO

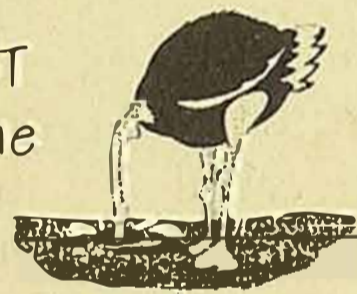
iz „Poljoprivrednika“ za poljoprivrednike

URU
Knjija, jel još veruješ
bje sutra?
R malo sam promenio
rešenje, sada verujem u
osutra!

NARODNO
– Sima više ne igra narodno kolo!
– Nego?
– Čeka u redu pred narodnom kuhinjom!

EREDI
Kžu da je sada poslednji
iz da se spase stanje
arar!
Vre, kakav voz! Ni onaj
tovski brod ne bi više
ongao!

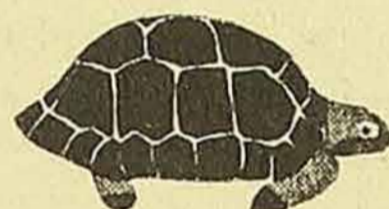
BUDUĆNOST
– Komšija, ne brini za budućnost.
– Kako, bre, da ne brinem?
– Pa, nećeš je ni imati!

ANCIJA
am seljacima je dosta
antovanih cena.
ni više volili da im neko
antuje bolji život!

LULA
– Čudna je ova naša lula mira!
– Zašto?
– Pa, izgleda da je u rukama nepušača!

(na.vi.)

Šumske kornjače u bašti – dečiji ljubimci

Šumske kornjače su čiste i tihe životinje i mnoga deca ih prosto obožavaju. Pa ih i roditelji rado prihvataju kao kućne ljubimce. Međutim, stručnjaci kažu da gotovo 90 % kornjača u toku prve godine po dolasku u kuću ugine, jer većina vlasnika ne zna kako treba da ih neguje. Kornjačama nije potrebna neka posebna, komplikovana nega, ali im se osnovni prirodni uslovi za život moraju obezbediti, kako životinje ne bi patile.

Najbolje je ako se kornjača čuva u bašti, a ako ih ima nekoliko, mora se ograditi bar pet kvadratnih metara, u kojima mogu da se kreću. Potrebno je da to bude teren obrastao travom, a poželjno je da se tu nalazi bar jedan grm ispod kojeg kornjače mogu da se odmaraju te da se i zaklone od jakog sunca, a i da se sklone od pogleda ljudi i životinja, kada one žele da budu same.

U prostoru u kojem žive kornjače treba da se nalazi posuda s uvek svežom čistom vodom, ali mora biti na neki način pričvršćena, da se ne prevrne. Hranu za kornjače treba uvek ostavljati na istom mestu, između ostalog, da bi se moglo kontrolisati da li se redovno hrane. Kornjače najviše vole zelenu salatu, ali im samo ona nije dovoljna. Dobro je da im se hrana obogati i drugim povrćem, na primer hranom u kojoj se naizmenično nalazi spanać, sasvim zreo paradajz, jabuke, listovi kupusa. Povrće mora biti oprano. Po mogućnosti kornjačama treba dati i malo deteline.

(na.vi.)

(Poljoprivrednik 1992.)

... JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

- Subotica, Karadordev put 2
telefon: (danonoćno) 551-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvečari
Mariška,,) telefon: 762-024
(danonoćno)
- Palić, Jo Lajoš 18 (u cvečari
Rhideja,,) telefon: 752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): 792-202
- Novi Knjevac, Maršala Tita 16
telefon: 0230/83-417

Stručno i pouzdano
POMOĆ U UČENJU...
PRIPREMA ZA
KVALIFIKACIONI ISPIT...
...PLUS AUTOŠKOLA.

☎ 27-010

ŠKOLA PLUS

ŠTROMAJEROVA 3 SUBOTICA

DOO "ELZA-COMMERCE" PO
DUKAT-I
KAFANA
KAFANA KAVÉHAZ

Nije teško do Dukat-a doći, te uz toplu parasničku peč leđa na dobra stara vremena podsetiti.

NAVRATITE.

Čekamo Vas svaki dan od 12 do 22 (osim ponedeljka).

MENI od 12 do 16 sati PO POPULARNOJ CENI.

KROMPIRAČA prava po narudžbi iz parasničke peći.

DISNOTORSKA ČORBA u svako doba.

Pripremamo i druge kulinarske dukate (specijalitete).

ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovne ručkove, večere, razne godišnjice, godišnjica prvog poljupca, godišnjica... izmislite sami, nije teško, lepše je i lakše.

DOĐITE izvedite obitelj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno.

SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA.

PRIJATNO!

Prošetajte do PRERADOVIĆEVE 4.

Za ribiče

Smuđ (V.)

(*Stizostedion lucioperca L.*)
(Zuban, mađarski: süllő)

Mjesto ribolova smuđa

Gdje rijeka meanarira na tom će mjestu uvijek od nezaštićene Gobale odroniti dio, a sa njom će se stvoriti odlično mjesto za okupljanje riba, koje će im služiti kao skrovište. To mjesto će otkriti i smuđevi pa će se tamo nastaniti a čim se oni negdje pojave ostale ribe će se udaljiti. Na takom mjestu na udicu okačenog smuđa teško je izvući iz vode, jer će se otimanjem skoro sigurno zaplesti u podvodno granje, sa posljedicom kidanja strune. Nepoznati dio vode može se ispitati „pipanjem“: na kraj strune gumicom privezati oblutak, zabaciti ga u vodu i laganim povlačenjem ispitati dno, bez gubitaka olova (i udice) i bez istežanja strune.

U stajaćoj vodi (Palić, Ludaš, okolne akumulacije gdje je nastanjen) smuđa treba tražiti (loviti) na obodu trske ili u predjelu potopljenog drveća. Smuđ boravi u tom području jer vjetar ne može uzmutiti vodu u trski ili među drvećem pa je voda tamo čistija.

Smuđ kamenjar

(*Stizostedion volgense Gmelin*)
(Smudarak, kamenjak, mađarski: kosullo)

Tijelo mu je vitkije nego u smuđa zubana, naraste najviše do 3 – 4 kg, a najčešći su primjerci oko 1 – 1,5 kg. Boje je svijetlosmeđe, ima osam poprečnih tamnih linija na tijelu. Zubi mu nisu toliko veliki kao u njegovog prethodnog srodnika. Oba ledna peraja imaju po nekoliko poprečnih pruga. Krljušti su mu duboko usadene u kožu. Najrasprostranjeniji je u rijekama koje se uljeva u Crno i Kaspijsko more, tamo mu je prapostojbina, a u nas ga ima u Dunavu, Tisi i doljnjim tokovima Save i Drine. Živi u dubokom i brzom dijelu rijeke, ne zalazi u njene mirne tokove i plićake. Mrijesti se od travnja do svibnja, a mužjak u napravljenom gnijezdu čuva ikru. Ishrana mu je slična kao i smuđa zubana. Treba ga loviti sa osjetljivijim priborom. Sporog je rasta, male brojnosti, pa se rijetko ulovi. Lovi se mamcima sličnim kao i smuđ zuban. Ne pokazuje interes za vještačke mamce, pa se na

varalicu vrlo rijetko može uloviti. Nema ga u stajaćim vodama.

Po izgledu je smuđa kamenjar teško razlikovati od smuđa zubana, a razlika je vidno uočljiva tek kad se stave jedan uz drugog. Međutim pomoću šeme razlikovanja lako je uočiti razliku je:

Smuđ kamenjar

SMUĐ ZUBAN:

I D XIII – XV, II DI – III 19 – 23, A II – III 10 – 14, 1.1.80 (12–16)/(16–24)99

SMUĐ KAMENJAR:

I D XII – XIV, II DU – II 20 – 22, A II 9–10, 1.1.70(10–12)/(21–22) 83.

Pošto svaki opremljeniji i znatizeljniji ribič posjeduje razlikovanja riba, on će bez većih poteškoća znati o kojem smuđu je riječ.

(*Svršetak*)

Alojzije Stantić

Recept za pripravu smuđa:

POTREBNO JE: smuđ oko 2 kg, 1 kg gljiva, glavice venog luka, 10 dkg. dimljene slanine, 4 jajeta, 2,5 dcl. pavlake, sok od limuna, maslac, so bijeli papar, crvena paprika, kontrat ljute paprike.

Filete očišćenog smuđa nakapati sokom limuna i staviti u stranu. Sitno isjeckati slaninu i crveni luk i dodati gljive i to upariti na tihoj vatri oko 10 minuta, paziti da ne zarudi. Filete smuđa poredati u vatrostalnu posudu tako da uz njih stane i prilog od gljiva. Izmješati jaja sa pavlakom, začiniti i bijelim paprom sa 4 kapi koncentrata paprike i sa time poredati filete i prilog. Sve to peći na temperaturi od 175 C 50–60 minuta i kada je gotovo posuti sa crvenom paprikom. Poslužiti sa prženim kruhom isječenog na trokut.

Služiti suho bijelo vino (po mogućnosti rajnski rizling)

čašicu na jedan sat prije jela sok slijedećeg sastava: 250 gr soka od mrkve, 250 gr soka od hrena, 250 gr meda i sok od jednog limuna.

Med kao lijek od nesanice

Mnogi ističu da bez meda uveče, prije spavanja, ne bi mogli zaspati i zbog toga preporučuju da pred spavanje koriste naša slijedećeg sastava:

- kavena žličica meda,
- pola čaše tople vode.

Med kao lijek za rane

Smiješa od meda i brašna (žitnog), nanijeta na čistu gubicu ili čistu lanenu krpnu, a zatim izravno preko rane, veoma uspešno djeluje na zaliječenje rane. Obloga se mijenja dva puta dnevno.

Još djelotvornije dejstvo ima mast koja se pravi od sješenog meda, ulja i čistog voska, rastapanjem navedenih sastojaka.

Ante Zomborčević

Pčelinji proizvodi i njihovo korišćenje

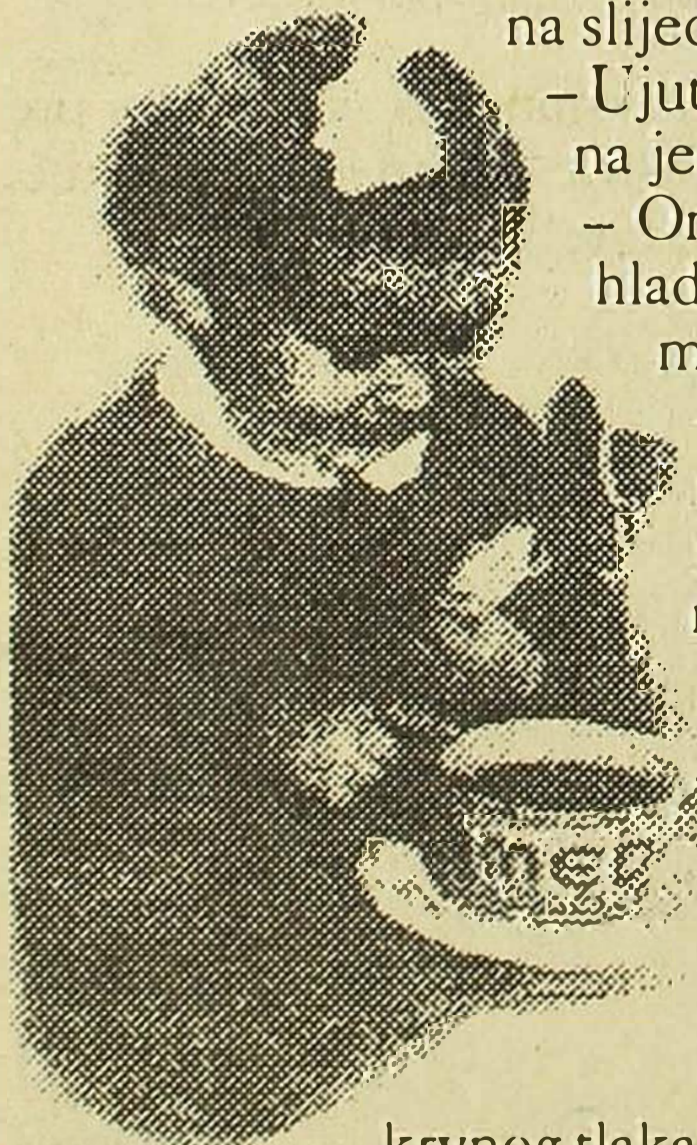
Mnogi korisnici meda na različite načine upotrebljavaju med. Jedni koriste med tako što svako jutro uzimaju žličicu ili (supenu žlicu) meda sa čašom hladne vode a drugi isto to čine ali sa čašom tople vode. Neki, pak svakog jutra progutaju med bez vode, a neki svako jutro stavljaju med u topli čaj i tako ga koriste.

Najbolje se koristi med u normalnim uvjetima na slijedeći način:

- Ujutro piti čašu tople vode u kojoj je rastvorena jedna žlica meda.
- Oni koji imaju zatvor, treba da piju čašu hladne vode u kojoj je rastvorena jedna žlica meda.
- Ukoliko se med koristi sa mlijekom, čajem i dr., treba imati na umu da se gube važni sastojci meda na temperaturama preko 45° 50° C.
- Takođe, preporučuje se uzimanje meda tako da se med što duže zadržava u usnoj dupljini.

Med kao lijek za smanjenje krvnog tlaka

U toku dva mjeseca, radi smanjenja krvnog tlaka, treba koristiti 2–3 puta na dan po jednu

GARANT
PREDUZEĆE ZA
SPOLJNU I UNUTRAŠNJU
TRGOVINU D.O.O.
TRG OKTOBARSKJE REVOLUCIJE 37
SUBOTICA
024/25-004 direktor
27-002 komercijala
29-042 maloprodaja
23-537 magazin
telefaks 024/26-719

SALAS
ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA

Trska (VI.)

Zaključak

Opisao sam trsku sa svim odlikama i onako kako je bila od hasne našim precima, koju su imali u obilju u vijugavim dolovima (vidi kartu) koji su ispricali našu ravnicu, napose područje: Male Bosne, Pavlovca, Đurđina, Žednika i Tavankuta. Dolovi su krasili ravnicu, bili su njezin biser i davali su joj posebnu draž.

Nerazumnim isušivanjem dolova ovaj dio prirode je osakaćen, nestala je iz nje voda, a s njima i bogat biljni i životinjski svijet. Vlastodršci su onodobno isušivanje dolova pravdali da će zauzvrat bit veće oranične površine. Salašari su i onda bili načisto da će se tako osakatiti priroda, al pošto su moćnici u kakom kabinetu tako odlučili protiv tog se ništa nije moglo, a tušta nji je onda kazlo: „Čija sila, onog i pravda!“ Uostalom, ko se onda i smio usprotiviti moćnicima, jel se to dešavalo u vrime nezapamćene pljačke poljoprivrednika (obaveze, konfiskacije...)

Isušivanjem je poremećen raniji sklad prirode, a posljedica je pad razine podzemni voda, danas je na ovom području skoro upolovak manje padavine neg prija četrdesetak godina. Manjak vode smo počeli oma osiće, to trpimo i danas, a trpiće i buduće generacije poljoprivrednika rad manji prinosa neg što bi mogli bit.

Ostali smo brez dolova i sveg šta je živilo u njima, sad je ova naša okolica ćulava (1.) bolje je kazt da je ko pokiso kusav (2.) pivac.

Trska je i u drugim krajevima svita imala ovaki il sličan značaj. Znamo da su visoko civilizirani Egipćani (prija 3.000 – 4.000 godina) od snopova trska pravili čunjeve i na njima plovili Nilom. Na jezeru Titicaca Indiosi su od trske pravili splavove i na njima plutali uz obalu jezera. Veliki je gospodarski i ekološki značaj trske u ušćima veći reka (Dunav, Tigris, Eufkrat, Po i dr.) Ljudi su je u svakodnevnom životu koristili u različite namine (većinu sam već opisao) a koristili su je i neki poznati slikari, na pr. Van Gogh u slikama: „Sijač“, „Vrt“ ... trskom je pisalo tušta pisara i književnika, jel je ona tvrđa i dugotrajnija od gušćijeg pera – ostavlja grublji otisak.

Salašari su sa prirodom u suživotu, zato je čuvaju. Onda nikom ama baš niko nije palo na pamet da na bilo koji način osakati prirodu, na pr.: u mrginju (3.) našeg dola narasla je vrba, deblo joj nas dvoje nismo mogli obuvatiti. Grom je udario u nju, pa je do polak izgorila. Bila je brez života. Ostavljena je tamo jel će komegod bit od hasne. A ta brezživotna vrba bila je osmatračnica pticama, u njoj je našlo utočište brezbroj kojekaki insekata, liti su dica i njezinom deblu purili kuruze ...

Trska je srce svakog dola i dolaskom u njeg potiče čovika da uživa: čulom vida diveći se lipoti izgleda takvog okruženja; čulom sluha u oglašavanju i pivanju ptica od pivačica do dosadnog kukanja kukavice, iznenadnog gakanja divijeg patka, čudnog (ko prase) oglašavanja bukavca ... a sve to u pratnji „orkestra“ žaba; čulo mirisa nadražuje vlažni ajer (4.) sa mirisom barski biljaka i sina. Zajedničko istovrimeno uživanje

više čula se nezaboravno uvuče u čovika i u njem ostane cilog života.

Ovim želim da potaknem one, koji ne svaćaju lipotu dola i rita u njem, da makar jedared prošetaju vijugavom mlako obližnjeg sačuvanog dola. Laganim koračajima usput će otkrit i morat se divit svitu močvare za koje znadu, možda, samo iz slikovnice. eto žive slikovnice kaka se nemož kupit.

Mislím da dosad niko nije tako lipo i osiće napiso, u nekoliko riči, ljubav prema ravnici (u kojoj je do njezin biser) ko Aleksa Kokić u pismi: „Tako je govorio djed jedne proljetne večeri“ (poslije posite unuku studentu u Zagrebu):

Oprosti, dragi sine, tako mi teško u duši,
ostavit moram varoš, gdi nema tišine,
sve me tu dira i smeta, štogod me tako guši,
željan sam ravnice drage: slobode, mira, tišine...

Ako sam vas ovom lipom pismom i pisanjem potaklo da iz znatiželje zavirite u do, bićete zadovoljni jel ćete u se upit komadić lipote ovake prirode.

(Svršetak)

Tačkice nuz Krivaju su granice dola

više čula se nezaboravno uvuče u čovika i u njem ostane cilog života.

Ovim želim da potaknem one, koji ne svaćaju lipotu dola i rita u njem, da makar jedared prošetaju vijugavom mlako obližnjeg sačuvanog dola. Laganim koračajima usput će otkrit i morat se divit svitu močvare za koje znadu, možda, samo iz slikovnice. eto žive slikovnice kaka se nemož kupit.

Mislím da dosad niko nije tako lipo i osiće napiso, u nekoliko riči, ljubav prema ravnici (u kojoj je do njezin biser) ko Aleksa Kokić u pismi: „Tako je govorio djed jedne proljetne večeri“ (poslije posite unuku studentu u Zagrebu):

Oprosti, dragi sine, tako mi teško u duši,
ostavit moram varoš, gdi nema tišine,
sve me tu dira i smeta, štogod me tako guši,
željan sam ravnice drage: slobode, mira, tišine...

Ako sam vas ovom lipom pismom i pisanjem potaklo da iz znatiželje zavirite u do, bićete zadovoljni jel ćete u se upit komadić lipote ovake prirode.

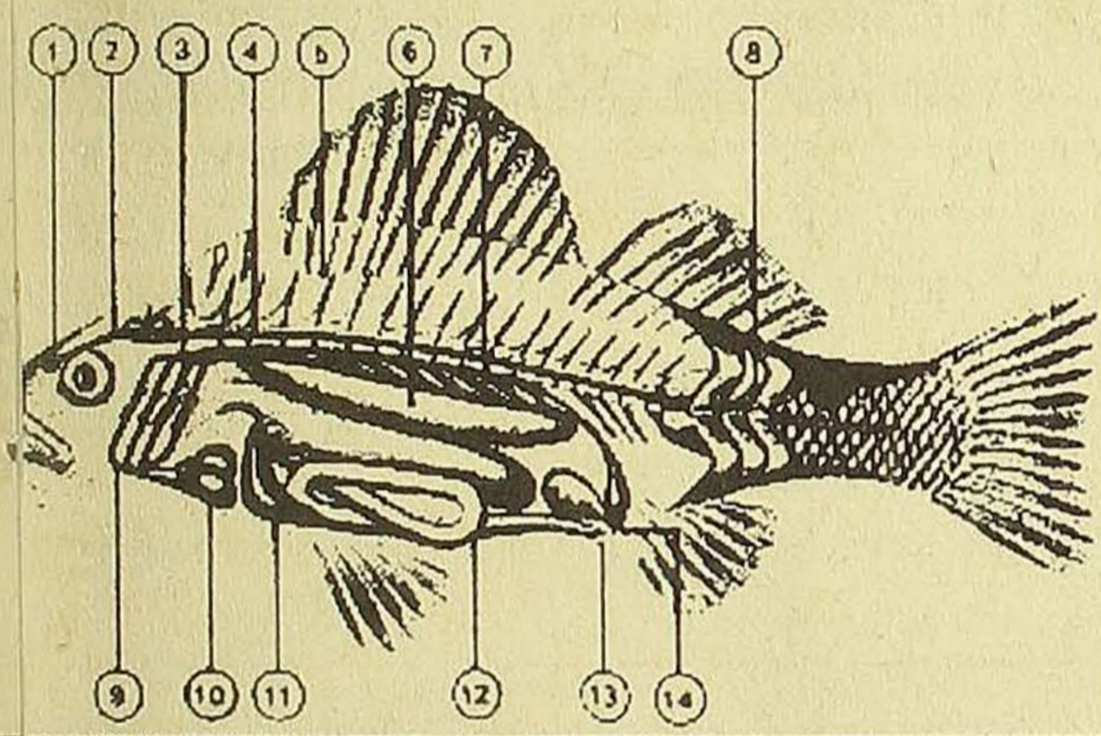
(Svršetak)

-/jernost psa nije vrlina. To je mana njegove žlje za ovisnošću i sigurnošću.
-Iskustvo se ne temelji na fragmentalnom događaju; ono je kontinuitet doživljavanja.
-Mašta otkriva stvarnost.
-Čovjek o sebi kaže više no tisuću trač-jezika.
-Povijest se piše krvlju! No, ne zaboravimo gdje i to tečno tkivo različite kakvoće.
-Vratolomna igra marke i dinara... pa to je za pivo divlj(a=e)nje.
-Plan za budućnost mora da sadrži elemente prošlosti.
-Vrh Parnas gore je viši od Maunt Everesta.
-patnja je dar Božiji, kao što je lijep i ugodan život – Danajski dar.
-ubotičani!
Vli te li dokle smo došli u socijalizmu?
L Gombarskog sokaka!

Željko Skenderović

Ovo (možda) niste znali

Želim da vas podsjetim napose one koji su davno napustili školsku klupu, na anatomiju ribe, najstarijeg kičmenjaka u životinjskom svijetu. Na donjem presjeku su vidljivi najvažniji organi ribe:

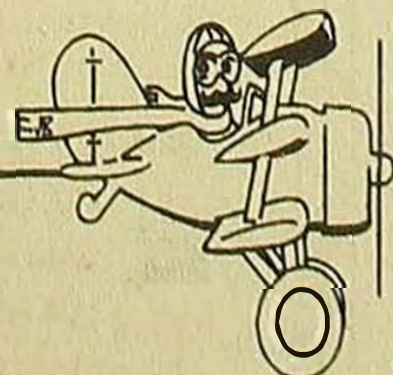
1. osni otvor
2. mozak – prilično je razvijen
3. tržne arterije (zaštićene su škržnim poklopcima)
4. jedno peraje – daje čvrst oslonac tijelu
5. bice (zraci) –njime su ojačana peraja
6. račni plovni mjehur
7. ubrezi
8. nišići
8. bušna aorta – sprovodi krv u škržne arterije
10. rce
11. tra – u gornjem dijelu se nalazi žučna kesica
12. rijeve
13. analni otvor
14. genitalni otvor

Jedna drevna mudrost nam veli:

„Ako hoćeš biti sretan jedan dan – opij se;
ak hoćeš biti sretan godinu dana – oženi se, a
ak hoćeš cijelog života – bavi se ribolovom!“

Priredio: Alojzije Stantić

Gemini - commerce
BEOGRADA, Lenjinov park 1/II, ☎ 551-093, 552-087
KANCELARIJSKI MATERIJAL I PRIBOR

MANJE POZNATE RIČI

1. ćulav – ogoljen
2. kusav – brez repa
3. mrginj – granica izmed dva posida
4. ajer – zrak

Alojzije Stantić

993

do

2000.

68. Dokle?

Čemu?

Zašto?

Kome?!

Najava početka treće naredne „Žig“-ove tribine.
Priprema za kraj stoljeća.

MUDROST

Neću se mišat u mekinje, poist će me prasici.

BOLA

- Jesi li čuo da nam se velečasni zdravo razbolijo?!
- Nebrigaj. Današnja medicina će ga za nedilju dana dignit na kolina.

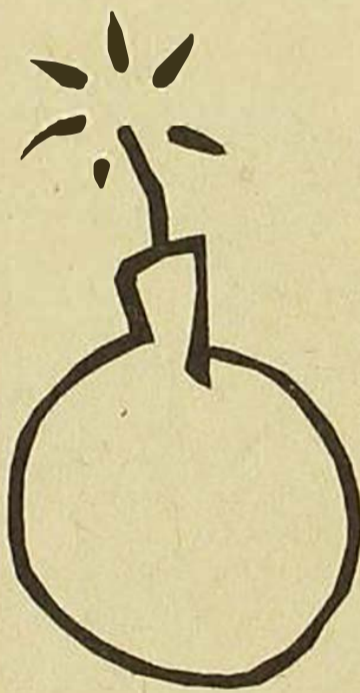
TRI SINA

- Pere, ako se udam za te imaćemo tri lipa sina.
- Otkud znaš!?
- Pa, dovešću i od moje nane i baće.

ŽENA I ČOVIK

- Da te upoznam s mojom drugom ženom?
- Ne moraš. Ja sam joj bio četvrti čovik.

B.F.

NE ODNOSI SE NA NJEGA

Žali se jedan naš sugrađanin, kako je 1975. godine došao u Suboticu, sa nejlonskom vrećom, u kojoj je sem kile truli jabuka bila i jedna zakrpljena košulja.

A Štipan ga teši, šta se žališ, ta ono vrime, nejlonska vreća je bila skuplja od kofera.

A vidiš završio si i ekonomski fakultet, niki si faktor posto, i tu državnom organu. A sve što si imo i što imaš bilo je u nejlonskoj vreći.

Bunjevačka narodna pripovijetka

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Vragove zlatne mamuze

Baba pošla u šumu sakupljat pečurke, a kad tamo vrag kaska na jaracu, traži štogod po zemlji.

- Sta će to bit naopako, još i ovaj gorak komad krušca ćeš mi otimat?! - baba misli da se i on dao u pečurke.

Vrag planio:

- Idi ti baba do vraga! Omatorila si, a pamet ti još nije sazrijala. Baš je meni do tvoji „popišani“ pečuraka.

- Slušaj sinko, - baba će onda onako svesrdno - pokaraj kera, pokaraj kurjaka, al nemoj staro čeljade. Bolje kaži šta tražiš, moždar ću ti bit od pomoći.

- Dobro, ako si baš toliko ljubopitljiva - smekšo i vrag - izgubio sam zlatne mamuze.

Kad je baba to čula, lipo se prikrstila, pa će ga ko svitovat:

- Sinko, šta se ti za to imaš srdit?

- Kako da se ne srdim kad ovaj moj bradati konj napolak spava čim ga ne mamuzam, a mogo bi se zaklet, da mi je on to naprkosio, papkom mi skečio mamuze.

Baba se na to opet prikrstila i okrenila divan ko da se najedared našla na svom pragu:

- Ako je, ti drugo nisi ni zaslužio. Vidiš jarac baš nije krštena duša,

al i on mora da osti šta je pravo, jel ko Bog, ti si te mamuze ukro izvarao.

Rogati se uvridio:

- Babo, - počeo se pravdat - nit sam ukro nit sam izvaro, Tako n Boga.

Kad je on to kazo, baba se huncutski nasmijala, pa mu počeo pipat rogove, povukla ga za rep i sve će tako oko njegov.

Onom sad već prokipilo mliko, mašaće se i vila.

- Babo, - kaže - šta će to sad bit, maškaranje?

Al nek. on viče, baba se i treći put meće u krst i veli onak natenane:

- Ništa, sinko, samo ne virujem ušima, pa da vidim možem virovat očima.

- Šta ti imaš virovat el ne virovat, nisam ja tvoj Bog, već vrag.

Dreknuo, sve se davi, a baba njegov prstom po njuški:

- Sinko, to i jeste taj zalogaj kojeg ja ne možem progunit. Ako mamuze nisi ukro ni izvaro, ako me šalješ do vraga, pa se još Bogom kuneš, onda ti sve drugo jesi samo vrag nisi.

Kazivao: Lojzija Šabić, Subotica

BUNJEVAČKO

Iz starog tisk

Malo statistike

Subotičke Novine pod naslovom „Malo o Subotici“ između Mostaloga objavile su da u Subotici ima 1042 magarca, ukupno 16.383 marve. Mi mislimo da su Subotičke Novine pogrišile, jer taj broj je premalen, ako se uzme u obzir da Subotici ima više od 100.000 stanovnika.

(„Bunjevačko žackalo“, 7. ožujka 1940)

Kutak sluđenih

Razračun kod O. K. Podgorica

Mjesto idilično neurozno. Atmosfera podsjeća na film strave i užasa. Proljeće je posrnuća. No nemoći. A jutro gubitka. Zaseda Glavni odbor glavne poluge najglavnije crnogorske vlasti, koja je neutješno, u rukama drugog, važnijeg i glavnijeg oka glavi. Sukob postoji, iz zelenoga, a time i neovisno smjera. Ne dugo, ali je zato značajan. Ogladnjeli pu očekuje rasplet. Borba u areni vlasti. Protivnici u ringu po volji Drugog. Uz Njegovu potporu, pobijedeni je svladan. U zemlji bijede, dakle, ništa nova. Osim, nas tavnica tugaljivog tapkanja u mraku.